ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
YVES BOT
της 5ης Απριλίου 2011[1]

1. Η υπό κρίση αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως έχει ως αντικείμενο την ερμηνεία της οδηγίας 77/187/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 14ης Φεβρουαρίου 1977, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, των σχετικών με τη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβιβάσεων επιχειρήσεων, εγκαταστάσεων ή τμημάτων εγκαταστάσεων[2], καθώς και την ερμηνεία της αρχής της αποτελεσματικής ένδικης προστασίας, η οποία κατοχυρώνεται με το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης[3].

2. Η αίτηση υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της I. Scattolon και του Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca (ιταλικού Υπουργείου Παιδείας, Πανεπιστημίων και Έρευνας), η οποία ανέκυψε λόγω της μη αναγνωρίσεως, στο πλαίσιο της μετατάξεως της I. Scattolon, όλων των ετών προϋπηρεσίας στον Δήμο Scorzè (Ιταλία), που ήταν ο προηγούμενος εργοδότης της.

3. Στην υπόθεση αυτή, το Δικαστήριο καλείται να διευκρινίσει τη νομολογία του όσον αφορά, αφενός, το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 77/187, σε περίπτωση μεταβιβάσεως επιχειρήσεως μεταξύ προσώπων δημοσίου δικαίου, και, αφετέρου, την αναγνώριση, από τον εκδοχέα, του χρόνου κατά τον οποίον το μεταταχθέν προσωπικό εργάστηκε για τον εκχωρητή.

4. Η συγκεκριμένη υπόθεση παρέχει επίσης στο Δικαστήριο τη δυνατότητα να αποφανθεί επί του περιεχομένου του δικαιώματος ασκήσεως πραγματικής προσφυγής, σε περίπτωση που νομοθετική διάταξη η οποία ανατρέπει εθνική νομολογία κατά την οποία ο εκδοχέας λαμβάνει υπόψη το σύνολο του χρόνου κατά τον οποίο το μεταταχθέν προσωπικό εργάστηκε για τον εκχωρητή επηρεάζει ευθέως, υπέρ της αντίθετης, υποστηριζόμενης από το Ιταλικό Κράτος, απόψεως, πολλές εκκρεμείς δίκες, μεταξύ των οποίων και αυτή στην οποία διάδικος είναι η I. Scattolon.

5. Με τις προτάσεις μου θα εκθέσω τους λόγους για τους οποίους φρονώ ότι η οδηγία 77/187 έχει εφαρμογή σε περίπτωση μετατάξεως προσωπικού όπως είναι η επίμαχη στην κύρια δίκη, δηλαδή σε περίπτωση μετατάξεως προσωπικού βοηθητικών καθηκόντων, συγκεκριμένα καθαρισμού, συντήρησης και φύλαξης δημοσίων σχολικών κτιρίων, από

1 — Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.
2 — ΕΕ L 61, σ. 26.
3 — Στο εξής: Χάρτης.

οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης (δήμους και επαρχίες) στο Δημόσιο.

6. Εν συνεχεία θα εξηγήσω γιατί, κατά την άποψή μου, σε περίπτωση όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, όπου, αφενός, οι αποδοχές που προβλέπει η ισχύουσα για τον εκχωρητή συλλογική σύμβαση εργασίας δεν καθορίζονται κατά κύριο λόγο βάσει της προϋπηρεσίας στον εργοδότη αυτόν και, αφετέρου, η ισχύουσα για τον εκδοχέα συλλογική σύμβαση εργασίας αντικαθιστά την προηγούμενη, το άρθρο 3, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 77/187 δεν υποχρεώνει τον εκδοχέα να λαμβάνει υπόψη του, για τον καθορισμό των αποδοχών, την προϋπηρεσία του μεταταχθέντος προσωπικού στον εκχωρητή, έστω και αν η ισχύουσα για τον εκδοχέα συλλογική σύμβαση προβλέπει ότι οι αποδοχές υπολογίζονται κατά κύριο λόγο με κριτήριο την προϋπηρεσία.

7. Τέλος, προτείνω στο Δικαστήριο να δεχθεί ότι το άρθρο 47 του Χάρτη δεν απαγορεύει διάταξη νόμου όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης, εφόσον αποδειχθεί, ιδίως βάσει αριθμητικών στοιχείων, ότι η θέσπιση της διατάξεως αυτής εξασφαλίζει τη δημοσιονομική ουδετερότητα της μετατάξεως του διοικητικού, τεχνικού και βοηθητικού (ΔΤΒ) προσωπικού από τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης προς το Δημόσιο, πράγμα που απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να διαπιστώσει.

I — Το νομικό πλαίσιο

Α — *Η νομοθεσία της Ένωσης*

8. Δεδομένου ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη μετάταξη προσωπικού επήλθε την 1η Ιανουαρίου 2000, δηλαδή πριν παρέλθει η προθεσμία για τη μεταφορά της οδηγίας 98/50/ΕΚ του Συμβουλίου, της 29ης Ιουνίου 1998, για την τροποποίηση της οδηγίας 77/187 [4], η οποία έληγε στις 17 Ιουλίου 2001, έχει εν προκειμένω εφαρμογή η αρχική οδηγία 77/187 [5].

9. Το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής προβλέπει:

«Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται επί μεταβιβάσεων επιχειρήσεων, εγκαταστάσεων ή τμημάτων εγκαταστάσεων σε άλλο επιχειρηματία, οι οποίες προκύπτουν από συμβατική εκχώρηση [μεταβίβαση] ή συγχώνευση.»

10. Το άρθρο 2 της εν λόγω οδηγίας ορίζει:

«Κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

α) εκχωρητής κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που, λόγω μιας μεταβιβάσεως κατά

4 — ΕΕ L 201, σ. 88.

5 — Βλ., μεταξύ άλλων, κατ' αναλογία, αποφάσεις της 20ής Νοεμβρίου 2003, C-340/01, Abler κ.λπ. (Συλλογή 2003, σ. I-14023, σκέψη 5), καθώς και της 9ης Μαρτίου 2006, C-499/04, Werhof (Συλλογή 2006, σ. I-2397, σκέψεις 15 και 16).

την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, χάνει την ιδιότητα του επιχειρηματία στην επιχείρηση, την εγκατάσταση ή το τμήμα εγκαταστάσεως·

β) εκδοχέας, κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που, λόγω μεταβιβάσεως κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, αποκτά την ιδιότητα του επιχειρηματία στην επιχείρηση, την εγκατάσταση ή το τμήμα εγκαταστάσεως·

[…]».

11. Κατά το άρθρο 3 της οδηγίας 77/187:

«1. Τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που δημιουργούνται για τον μεταβιβάζοντα από σύμβαση εργασίας ή από εργασιακή σχέση που υφίσταται κατά την ημερομηνία της μεταβιβάσεως, κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, μεταβιβάζονται, εξ αιτίας της μεταβιβάσεως αυτής, στον εκδοχέα.

[…]

2. Μετά τη μεταβίβαση, κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, ο εκδοχέας διατηρεί τους όρους εργασίας που έχουν συμφωνηθεί από συλλογική σύμβαση κατά το ίδιο μέτρο που αυτοί έχουν προβλεφθεί για τον μεταβιβάζοντα, μέχρι την ημερομηνία της καταγγελίας ή λήξεως της συλλογικής συμβάσεως ή της ενάρξεως της ισχύος ή εφαρμογής άλλης συλλογικής συμβάσεως.

3. Τα κράτη μέλη δύνανται να περιορίζουν τη διάρκεια διατηρήσεως των όρων εργασίας με την επιφύλαξη ότι δεν είναι κατώτερη του έτους.

[…]»

12. Το άρθρο 4 της ίδιας οδηγίας προβλέπει:

«1. Η μεταβίβαση μιας επιχειρήσεως, εγκαταστάσεως ή τμήματος εγκαταστάσεως δεν συνιστά αυτή καθεαυτή λόγο απολύσεως για τον εκχωρητή ή τον εκδοχέα. […]

2. Αν η σύμβαση εργασίας ή η εργασιακή σχέση καταγγελθεί λόγω του ότι η μεταβίβαση, κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, συνεπάγεται ουσιαστική μεταβολή των όρων εργασίας εις βάρος του εργαζομένου, η καταγγελία της συμβάσεως εργασίας ή της εργασιακής σχέσεως θεωρείται ότι επήλθε εξαιτίας του εργοδότη.»

13. Το άρθρο 7 της εν λόγω οδηγίας ορίζει ότι η οδηγία «δεν θίγει την ευχέρεια των Κρατών μελών να εφαρμόζουν ή να εισάγουν νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις περισσότερο ευνοϊκές για τους εργαζομένους».

Β — *Η εθνική νομοθεσία*

1. Το άρθρο 2112 του ιταλικού Αστικού Κώδικα και το άρθρο 34 του νομοθετικού διατάγματος 29/93

14. Στην Ιταλία, η εφαρμογή της οδηγίας 77/187 και, κατόπιν, της οδηγίας 2001/23/ΕΚ του Συμβουλίου, της 12ης Μαρτίου 2001, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, σχετικά με τη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβιβάσεων επιχειρήσεων, εγκαταστάσεων ή τμημάτων εγκαταστάσεων ή επιχειρήσεων [6], εξασφαλίζεται, μεταξύ άλλων, με το άρθρο 2112 του ιταλικού Αστικού Κώδικα, κατά το οποίο «[σ]ε περίπτωση μεταβιβάσεως επιχειρήσεως, η εργασιακή σχέση συνεχίζεται με τον εκδοχέα και ο εργαζόμενος διατηρεί όλα τα δικαιώματα που απορρέουν από τη σχέση αυτή. […] Ο εκδοχέας υποχρεούται να εφαρμόζει [συλλογικές συμβάσεις] που ισχύουν κατά τον χρόνο μεταβιβάσεως, έως τη λήξη τους, εφόσον δεν έχουν αντικατασταθεί από άλλες συλλογικές συμβάσεις που εφαρμόζονται στην επιχείρηση του εκδοχέα».

15. Το άρθρο 34 του νομοθετικού διατάγματος 29/93, περί εξορθολογισμού της οργανώσεως των δημοσίων υπηρεσιών και αναθεωρήσεως των νομοθετικών ρυθμίσεων περί δημοσίων υπαλλήλων (decreto legislativo n. 29 — razionalizzazione della organizzazione delle Amministrazioni pubbliche e revisione della disciplina in materia di pubblico impiego) [7], της 3ης Φεβρουαρίου 1993, ως ίσχυε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης, ορίζει ότι, «σε περίπτωση μεταβιβάσεως […] δραστηριοτήτων τις οποίες ασκούσαν δημόσιες αρχές, νομικά πρόσωπα ή εξαρτώμενοι από αυτά φορείς σε άλλα πρόσωπα δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, εφαρμόζεται το άρθρο 2112 του Αστικού Κώδικα όσον αφορά το προσωπικό που μετατίθεται στα πρόσωπα αυτά».

2. Το άρθρο 8 του νόμου 124/99, οι εκτελεστικές αυτού υπουργικές αποφάσεις και η σχετική νομολογία

16. Έως το 1999, το Δημόσιο εξασφάλιζε την παροχή και τη χρηματοδότηση των βοηθητικών υπηρεσιών, όπως είναι η καθαριότητα, η συντήρηση και η φύλαξη, στα ιταλικά δημόσια σχολεία. Το Δημόσιο ανέθετε εν μέρει τη διαχείριση των υπηρεσιών αυτών στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, όπως είναι οι δήμοι. Η παροχή των υπηρεσιών αυτών εξασφαλιζόταν από το ΔΤΒ προσωπικό του Δημοσίου και εν μέρει από τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης.

17. Οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης εξασφάλιζαν την παροχή των υπηρεσιών αυτών είτε μέσω του ΔΤΒ προσωπικού τους (στο εξής: ΔΤΒ προσωπικό των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης) είτε διά της συνάψεως δημοσίων συμβάσεων με ιδιωτικές επιχειρήσεις. Το ΔΤΒ προσωπικό των οργανισμών

6 — ΕΕ L 82, σ. 16.

7 — Τακτικό συμπλήρωμα της *GURI* αριθ. 30, της 6ης Φεβρουαρίου 1993, στο εξής: νομοθετικό διάταγμα 29/93.

τοπικής αυτοδιοίκησης αμειβόταν από τις επιχειρήσεις αυτές, οι οποίες εν συνεχεία εισέπρατταν το σύνολο των δαπανών τους από το Δημόσιο.

18. Οι αποδοχές του ΔΤΒ προσωπικού των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης καθορίζονταν βάσει της συλλογικής συμβάσεως που ίσχυε για τις περιφέρειες και τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης (Contratto Collettivo Nazionale di Lavoro — Regioni Autonomie Locali, στο εξής: CCNL των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης). Αντιθέτως, το ΔΤΒ προσωπικό του Δημοσίου που εργαζόταν στα δημόσια σχολεία αμειβόταν βάσει της συλλογικής συμβάσεως που ίσχυε για τα σχολεία (Contratto Collettivo Nazionale di Lavoro della Scuola, στο εξής: CCNL των σχολείων). Κατά τις διατάξεις της CCNL των σχολείων, οι αποδοχές καθορίζονται ως επί το πλείστον με βάση την προϋπηρεσία, ενώ η CCNL των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης προβλέπει διαφορετική διάρθρωση των αποδοχών με βάση τα καθήκοντα και με ενσωμάτωση των παρεπόμενων αποδοχών.

19. Ο νόμος 124/99, περί επείγουσας θεσπίσεως διατάξεων σχετικών με το προσωπικό των σχολείων (legge n. 124/99 — disposizioni urgenti in materia di personale scolastico) [8], της 3ης Μαΐου 1999, προέβλεπε τη μετάταξη, από 1ης Ιανουαρίου 2000, του ΔΤΒ προσωπικού των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης σε οργανικές θέσεις ΔΤΒ προσωπικού του Δημοσίου.

8 — *GURI* αριθ. 107, της 10ης Μαΐου 1999, στο εξής: νόμος 124/99.

20. Συναφώς, το άρθρο 8 του νόμου 124/99 ορίζει:

«1. Το ΔΤΒ προσωπικό των δημοσίων σχολείων, ανεξαρτήτως ιδιότητας και βαθμού, μετατάσσεται στο Δημόσιο. Οι διατάξεις περί τοποθετήσεως του προσωπικού αυτού σε Δήμους και επαρχίες καταργούνται.

2. Το προσωπικό που κατά τον χρόνο ενάρξεως ισχύος του παρόντος νόμου υπάγεται οργανικά σε φορείς τοπικής αυτοδιοικήσεως και ασκεί τα καθήκοντα της παραγράφου 1 σε δημόσια εκπαιδευτικά ιδρύματα μετατάσσεται σε θέσεις ΔΤΒ δημοσίων υπαλλήλων αντίστοιχων λειτουργικών καθηκόντων και τυπικών προσόντων. Εφόσον δεν υφίστανται οργανικές θέσεις ΔΤΒ προσωπικού στο Δημόσιο αντίστοιχες των προσόντων των μετατασσομένων υπαλλήλων, αυτοί δύνανται να επιλέξουν, εντός τριών μηνών από την έναρξη ισχύος του παρόντος, να τοποθετηθούν στον οργανισμό τοπικής αυτοδιοίκησης όπου εργάζονταν προηγουμένως. Αναγνωρίζεται από νομικής και οικονομικής απόψεως η προϋπηρεσία του εν λόγω προσωπικού στον οργανισμό τοπικής αυτοδιοίκησης όπου εργαζόταν προηγουμένως, καθώς και το δικαίωμα διατηρήσεως, επί ορισμένο διάστημα, της θέσεως εργασίας, εφόσον αυτή εξακολουθεί να υφίσταται.

[…]

4. Η μετάταξη του προσωπικού που αναφέρεται στις παραγράφους 2 και 3 πραγματοποιείται σταδιακά, εντός των προθεσμιών και με τις διαδικασίες που ορίζονται με απόφαση του Υπουργού Παιδείας […].

5. Από το έτος εντός του οποίου παράγουν αποτελέσματα οι διατάξεων των παραγράφων 2, 3 και 4, μειώνονται οι μεταφορές πόρων από το Δημόσιο προς τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης ανάλογα με τις δαπάνες που αυτοί πραγματοποίησαν κατά το οικονομικό έτος πριν τη μετάταξη του προσωπικού. […]»

21. Μετά την έκδοση του νόμου 124/99 ακολούθησε η έκδοση διυπουργικής αποφάσεως περί μετατάξεως του ΔΤΒ προσωπικού από τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης προς το Δημόσιο υπό την έννοια του άρθρου 8 του νόμου 124/99 της 3ης Μαΐου 1999 (decreto — trasferimento del personale ATA dagli enti locali allo Stato, ai sensi dell'art. 8 della legge 3 maggio 1999, n. 124), της 23ης Ιουλίου 1999 [9]. Η απόφαση αυτή είχε ως εξής:

«*Άρθρο 1*

Οι ΔΤΒ υπάλληλοι των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης που στις 25 Μαΐου 1999 υπηρετούν στα δημόσια σχολεία, ασκώντας καθήκοντα συναφή με τις αρμοδιότητες που διαθέτουν εκ του νόμου οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης, μετατάσσονται σε οργανικές θέσεις ΔΤΒ υπαλλήλων του Δημοσίου.

Άρθρο 2

Οι κατά το άρθρο 1 μετατάξεις του ΔΤΒ προσωπικού από τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης προς το Δημόσιο πραγματοποιούνται εντός των προθεσμιών και με τις διαδικασίες που προβλέπουν τα επόμενα άρθρα.

Άρθρο 3

Οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης εξασφαλίζουν, έως το τέλος του δημοσιονομικού έτους 1999, την καταβολή των αποδοχών και την εφαρμογή της [CCNL των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης] όσον αφορά το προσωπικό που μετατάσσεται στο Δημόσιο δυνάμει του άρθρου 8 του [νόμου 124/99]. […] [Σ]το μετατασσόμενο προσωπικό καταβάλλονται από 1ης Ιανουαρίου 2000 προσωρινά οι αποδοχές που καταβάλλονταν πριν τη μετάταξη.

Με απόφαση του Υπουργού Παιδείας […] καθορίζονται τα κριτήρια βάσει των οποίων θα εξισωθεί, στον τομέα των σχολείων, η μεταχείριση του εν λόγω προσωπικού και του προσωπικού που απασχολείται στον τομέα αυτόν, με βάση τις αποδοχές, τις παρεπόμενες αποδοχές και την αναγνώριση, από νομικής και οικονομικής απόψεως, καθώς και όσον αφορά την κοινωνική ασφάλιση, της προϋπηρεσίας στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, μετά τη σύναψη συλλογικής συμβάσεως […] μεταξύ της [Agenzia per la rappresentanza negoziale delle pubbliche amministrazioni (υπηρεσία εκπροσωπήσεως των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, στο εξής: ARAN)] και των αντιπροσωπευτικών συνδικαλιστικών οργανώσεων των εργαζομένων στα σχολεία και στους τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, υπό

9 — *GURI* αριθ. 16, της 21ης Ιανουαρίου 2000, στο εξής: υπουργική απόφαση της 23ης Ιουλίου 1999.

την έννοια του άρθρου 34 του νομοθετικού διατάγματος 29/93 [...].

[...]

Άρθρο 5

Από 1ης Ιανουαρίου 2000, οι ΔΤΒ υπάλληλοι των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης που υπηρετούσαν στις 25 Μαΐου 1999 σε δημόσια σχολεία μετατάσσονται σε αντίστοιχες με τα προσόντα τους οργανικές θέσεις στο Δημόσιο [...].

[...]

Άρθρο 7

Το προσωπικό που μετατάσσεται από τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης προς το Δημόσιο κατ' εφαρμογήν της παρούσας εξακολουθεί να ασκεί τα καθήκοντα που του είχαν ανατεθεί, εφόσον η οργανική θέση προβλέπει την άσκηση τέτοιων καθηκόντων.

Άρθρο 8

Οι πρώην υπάλληλοι των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης που μετατάσσονται στο Δημόσιο έχουν δικαίωμα να διατηρήσουν τη θέση που κατείχαν κατά το σχολικό έτος 1998-1999. Αν η θέση παύσει να υφίσταται τοποθετούνται, για το σχολικό έτος 2000-2001, σε θέσεις κατά τα οριζόμενα στις ισχύουσες συμβάσεις που έχουν συναφθεί από τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης.

Άρθρο 9

Από τις 24 Μαΐου 1999, το Δημόσιο υποκαθιστά τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης στις συμβάσεις που αυτοί έχουν συνάψει και οι οποίες ενδεχομένως ανανεώθηκαν μετά την ημερομηνία αυτή, όσον αφορά την άσκηση ΔΤΒ καθηκόντων στα δημόσια σχολεία, αντί της προσλήψεως μισθωτών [...] Χωρίς να θίγονται οι δραστηριότητες των τρίτων που έχουν προσληφθεί [...] δυνάμει των ισχυουσών διατάξεων, το Δημόσιο υποκαθιστά τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης στις συμβάσεις που αυτοί έχουν συνάψει με επιχειρήσεις [...] για την εκτέλεση των ΔΤΒ εργασιών με τις οποίες έχουν εκ του νόμου επιφορτιστεί οι οργανισμοί αντί του Δημοσίου. [...]

[...]»

22. Η συμφωνία μεταξύ της ARAN και των συνδικαλιστικών οργανώσεων του άρθρου 3 της υπουργικής αποφάσεως της 23ης Ιουλίου 1999 υπογράφηκε στις 20 Ιουλίου 2000 και εγκρίθηκε με την υπουργική απόφαση περί εγκρίσεως της συμφωνίας της 20ής Ιουλίου 2000 μεταξύ της ARAN και των εκπροσώπων των συνδικαλιστικών οργανώσεων και συνομοσπονδιών όσον αφορά τα κριτήρια ενσωματώσεως των πρώην υπαλλήλων των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης που μετατάχθηκαν στον τομέα των σχολείων (decreto interministeriale — recepimento dell'accordo ARAN — Rappresentanti delle organizzazioni e confederazioni sindacali in data 20 luglio 2000, sui criteri di

inquadramento del personale già dipendente degli enti locali e transitato nel comparto scuola), της 5ης Απριλίου 2001 [10].

23. Η εν λόγω συμφωνία ορίζει:

«*Άρθρο 1*

Πεδίο εφαρμογής

Η παρούσα εφαρμόζεται από 1ης Ιανουαρίου 2000 στους μισθωτούς εργαζομένους των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης που μετατάχθηκαν στον τομέα "Σχολεία" δυνάμει του άρθρου 8 του [νόμου 124/99] και […] της υπουργικής αποφάσεως […] της 23ης Ιουλίου 1999 […], εξαιρουμένου του προσωπικού των οποίων τα καθήκοντα εξακολουθούν να εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης.

Άρθρο 2

Ισχύουσες συμβάσεις

1. Από 1ης Ιανουαρίου 2000, η [CCNL των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης] παύει να εφαρμόζεται στο προσωπικό που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας […]· από την ίδια ημερομηνία, εφαρμόζεται ως προς το προσωπικό αυτό η [CCNL των σχολείων], περιλαμβανομένης της ρυθμίσεως των παρεπόμενων αποδοχών, με την επιφύλαξη αντίθετων διατάξεων των επόμενων άρθρων.

[…]

Άρθρο 3

Κατάταξη και αποδοχές

1. Οι εργαζόμενοι τους οποίους αφορά το άρθρο 1 της παρούσας κατατάσσονται, στη μισθολογική κλίμακα, σε αντίστοιχο με τα επαγγελματικά προσόντα μισθολογικό βαθμό στον τομέα των σχολείων, […] σύμφωνα με τα ακολούθως οριζόμενα. Οι αποδοχές των εν λόγω εργαζομένων […] είναι αυτές του μισθολογικού κλιμακίου που αντιστοιχεί σε αυτό στο οποίο βρίσκονταν στις 31 Δεκεμβρίου 1999, ή τουλάχιστον του αμέσως κατώτερου, και περιλαμβάνουν τον μισθό, την προσαύξηση λόγω προϋπηρεσίας, καθώς και την [αποζημίωση που προβλέπει η CCNL των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης], εφόσον τη δικαιούνται. Τυχόν διαφορά μεταξύ των αποδοχών που οφείλονται κατόπιν της μετατάξεως και των αποδοχών του εργαζομένου στις 31 Δεκεμβρίου 1999 καταβάλλεται ατομικά στον εργαζόμενο και λαμβάνεται υπόψη, κατόπιν χρονικής προσαρμογής, για την προαγωγή στο επόμενο μισθολογικό κλιμάκιο. Το προσωπικό που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας λαμβάνει ειδική συμπληρωματική αποζημίωση, όπως αυτή είχε καθοριστεί στις 31 Δεκεμβρίου 1999, εφόσον αυτή είναι υψηλότερη από την αποζημίωση που χορηγείται στον τομέα των σχολείων. Η οριστική κατάταξη του προσωπικού βάσει της παρούσας στην κλίμακα του τομέα των σχολείων πραγματοποιείται βάσει του συγκριτικού πίνακα […].

[…]

10 — *GURI* αριθ. 162, της 14ης Ιουλίου 2001, στο εξής: υπουργική απόφαση της 5ης Απριλίου 2001.

Άρθρο 9

Βασικές αποδοχές και παρεπόμενες αποδοχές

1. Από 1ης Ιανουαρίου 2000, εφαρμόζονται για το προσωπικό που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας όλες οι διατάξεις περί αποδοχών της [CCNL των σχολείων], κατά τα οριζόμενα στην εν λόγω CCNL.

2. Από 1ης Ιανουαρίου 2000, στο προσωπικό που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της παρούσας καταβάλλονται προσωρινώς οι ακαθάριστες παρεπόμενες αποδοχές που περιλαμβάνονται στον πίνακα […] που είναι συνημμένος στη [CCNL των σχολείων]. […]

[…]»

24. Πολλοί από τους μεταταχθέντες υπαλλήλους ΔΤΒ προσέφυγαν στα δικαστήρια, ζητώντας πλήρη αναγνώριση της προϋπηρεσίας τους στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη τα κριτήρια της συμβάσεως μεταξύ της ARAN και των συνδικαλιστικών οργανώσεων, όπως αυτά εγκρίθηκαν με την υπουργική απόφαση της 5ης Απριλίου 2001. Προέβαλλαν, συναφώς, ότι τα κριτήρια που καθορίστηκαν με τη σύμβαση αυτή είχαν ως συνέπεια οι μετατασσόμενοι στο Δημόσιο ΔΤΒ υπάλληλοι να κατατάσσονται στον ίδιο βαθμό και να λαμβάνουν τις ίδιες αποδοχές με τους ΔΤΒ υπαλλήλους του Δημοσίου με μικρότερη προϋπηρεσία. Σύμφωνα με τα επιχειρήματά τους, το άρθρο 8 του νόμου 124/99 επιβάλλει να λαμβάνεται υπόψη η προϋπηρεσία των μετατασσομένων ΔΤΒ υπαλλήλων στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, ούτως ώστε, από 1ης Ιανουαρίου 2000, αυτοί να λαμβάνουν τις αποδοχές του ΔΤΒ υπαλλήλου του Δημοσίου με την ίδια προϋπηρεσία.

25. Στο πλαίσιο των διαφορών αυτών, το Corte suprema di cassazione (ανώτατο ακυρωτικό δικαστήριο) εξέδωσε το 2005 πολλές αποφάσεις, δεχόμενο κατ' ουσίαν τα επιχειρήματα αυτά.

3. Ο νόμος 266/2005 και η σχετική νομολογία

26. Με «υπέρ-τροπολογία» (ήτοι πράξη της κυβερνήσεως η οποία εγκρίνεται διά της παροχής ψήφου εμπιστοσύνης), προστέθηκε στο άρθρο 1 του νόμου 266/2005, περί καταρτίσεως του ετήσιου και πολυετούς προϋπολογισμού του Κράτους (δημοσιονομικός νόμος του 2006) [legge n. 266/2005 — disposizioni per la formazione del bilancio annuale e pluriennale dello Stato (legge finanziaria 2006)] [11], της 23ης Δεκεμβρίου 2005, η παράγραφος 218, η οποία περιέχει ερμηνευτικό κανόνα σχετικά με το άρθρο 8 του νόμου 124/99.

11 — Τακτικό συμπλήρωμα της *GURI* αριθ. 302, της 29ης Δεκεμβρίου 2005, στο εξής: νόμος 266/2005.

27. Το εν λόγω άρθρο 1, παράγραφος 218, του νόμου 266/2005 ορίζει:

«Η παράγραφος 2 του άρθρου 8 του νόμου [124/99] έχει την έννοια ότι το προσωπικό των οργανισμών τοπικής αυτοδιοικήσεως το οποίο μετατάσσεται σε οργανικές θέσεις [ΔΤΒ προσωπικού] του Δημοσίου εντάσσεται σε θέσεις αντίστοιχων καθηκόντων και τυπικών προσόντων βάσει των συνολικών αποδοχών που ελάμβανε κατά τον χρόνο της μεταβιβάσεως και σε μισθολογικό κλιμάκιο που προβλέπει αποδοχές ίσου ύψους, ή στο αμέσως κατώτερο, σε σχέση με τις ετήσιες αποδοχές κατά την 31η Δεκεμβρίου 1999, οι οποίες αποτελούνται από τον μισθό, το επίδομα αρχαιότητας και ενδεχομένως από τα λοιπά επιδόματα που προβλέπονταν από [τη CCNL του προσωπικού των οργανισμών της τοπικής αυτοδιοίκησης] κατά τον χρόνο της μετατάξεως στο Δημόσιο. Τυχόν διαφορά μεταξύ του μισθολογικού κλιμακίου της αρχικής κατατάξεως και των ετήσιων αποδοχών της 31ης Δεκεμβρίου 1999, κατά τα προεκτεθέντα, καταβάλλεται ad personam και λαμβάνεται υπόψη, κατόπιν χρονικής προσαρμογής, για την προαγωγή στο επόμενο μισθολογικό κλιμάκιο. Δεν θίγεται η εκτέλεση των αποφάσεων που έχουν εκδοθεί κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου.»

28. Πολλά δικαστήρια υπέβαλαν στο Corte costituzionale (συνταγματικό δικαστήριο) ερωτήματα όσον αφορά το συμβατό του άρθρου 1, παράγραφος 218, του νόμου 266/2005 με το ιταλικό Σύνταγμα. Κατά τα εν λόγω δικαστήρια, ο ερμηνευτικός αυτός κανόνας τα υποχρεώνει, στο πλαίσιο εκκρεμών ενώπιόν τους υποθέσεων στις οποίες διάδικος είναι το Δημόσιο, να δεχθούν ευνοϊκή για το Δημόσιο ερμηνεία, η οποία εξάλλου δεν είναι συμβατή με το περιεχόμενο του άρθρου 8, παράγραφος 2, του νόμου 124/99 και είναι αντίθετη προς την ερμηνεία που έχει δώσει στη διάταξη αυτή το Corte suprema di cassazione. Το άρθρο 1, παράγραφος 218, του νόμου 266/2005 επανεισάγει το σύστημα που θεσπίστηκε με τη σύμβαση της 20ής Ιουλίου 2000 και την υπουργική απόφαση της 5ης Απριλίου 2001, την οποία το Corte suprema di cassazione είχε κρίνει αντίθετη στον νόμο 124/99. Συνεπώς, ο νομοθέτης άσκησε αρμοδιότητα σχετική με την ομοιόμορφη ερμηνεία του νόμου, για την οποία αποκλειστικά αρμόδιο στην Ιταλία είναι το Corte suprema di cassazione, θίγοντας έτσι την αυτοτέλεια της δικαστικής εξουσίας και παραβιάζοντας τις αρχές της ασφάλειας δικαίου και της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

29. Με την απόφαση 234 της 18ης Ιουνίου 2007 [12], καθώς και με μεταγενέστερες διατάξεις του, το Corte costituzionale έκρινε ότι το άρθρο 1, παράγραφος 218, του νόμου 266/2005 δεν παραβιάζει τις προαναφερθείσες γενικές αρχές του δικαίου.

30. Κατόπιν της κρίσεως αυτής του Corte costituzionale, το Corte suprema di cassazione επανήλθε, με την απόφαση 677 της 16ης Ιανουαρίου 2008, στην προγενέστερη νομολογία του, δεχόμενο την ερμηνεία που έδωσε στο άρθρο 8, παράγραφος 2, του νόμου 124/99 ο Ιταλός νομοθέτης με

12 — *GURI* της 4ης Ιουλίου 2007.

το άρθρο 1, παράγραφος 218, του νόμου 266/2005.

31. Πάντως, με τη διάταξη 22260 της 3ης Ιουνίου 2008, το Corte suprema di cassazione ζήτησε από το Corte costituzionale να επανεξετάσει τη νομολογία του υπό το πρίσμα των αρχών που κατοχυρώνονται με το άρθρο 6 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, η οποία υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 (στο εξής: ΕΣΔΑ).

32. Με την απόφαση 311 της 26ης Νοεμβρίου 2009 [13], το Corte costituzionale έκρινε ότι το άρθρο 1, παράγραφος 218, του νόμου 266/2005 δεν προσβάλλει τα θεμελιώδη δικαιώματα που κατοχυρώνονται με το άρθρο 6 της ΕΣΔΑ.

ΙΙ — Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

33. Η I. Scattolon εργαζόταν στον Δήμο Scorzè από τις 16 Μαΐου 1980 ως επιστάτρια σε δημόσια σχολεία και, έως τις 31 Δεκεμβρίου 1999, ανήκε στο ΔΤΒ προσωπικό των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης. Πρόκειται για το προσωπικό που απασχολείται σε εργασίες καθαρισμού, συντήρησης και φύλαξης στα ιταλικά δημόσια σχολεία.

34. Την 1η Ιανουαρίου 2000 μετατάχθηκε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 8 του νόμου 124/99, σε οργανική θέση ΔΤΒ προσωπικού στο Δημόσιο.

35. Κατ' εφαρμογήν της υπουργικής αποφάσεως της 5ης Απριλίου 2001, η I. Scattolon κατατάχθηκε σε μισθολογικό κλιμάκιο που αντιστοιχεί σε εννέα έτη προϋπηρεσίας.

36. Δεδομένου ότι δεν της αναγνωρίστηκαν σχεδόν 20 έτη προϋπηρεσίας στον Δήμο Scorzè και έχοντας, εξάλλου, απολέσει τις παρεπόμενες αποδοχές που προέβλεπε η CCNL των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, υποστηρίζει ότι οι αποδοχές της μειώθηκαν κατά 790 ευρώ.

37. Με δικόγραφο που κατέθεσε στις 27 Απριλίου 2005 στο Tribunale ordinario di Venezia, η I. Scattolon ζήτησε να αναγνωριστεί το σύνολο της προϋπηρεσίας της στον Δήμο Scorzè και, συνεπώς, να καταταγεί στο μισθολογικό κλιμάκιο που αντιστοιχεί σε δεκαπέντε έως είκοσι έτη προϋπηρεσίας. Ζήτησε, δηλαδή, να καταταγεί στο κλιμάκιο όπου κατατάσσεται το ΔΤΒ προσωπικό που εργάζεται εξαρχής στο Δημόσιο και έχει την ίδια προϋπηρεσία με αυτήν. Προς στήριξη του αιτήματός της, επικαλέστηκε, ειδικότερα, το άρθρο 2112 του Αστικού Κώδικα, το άρθρο 8 του νόμου 124/99, καθώς και τις αποφάσεις του Corte suprema di cassazione του 2005, με τις οποίες αναγνωρίστηκε το δικαίωμα των μετατασσομένων ΔΤΒ υπαλλήλων σε αναγνώριση της προϋπηρεσίας τους.

13 — *GURI* της 2ας Δεκεμβρίου 2009.

38. Κατόπιν της θεσπίσεως του άρθρου 1, παράγραφος 218, του νόμου 266/2005, το Tribunale ordinario di Venezia ανέστειλε την εκδίκαση της υποθέσεως της I. Scattolon και υπέβαλε στο Corte costituzionale ερώτημα σχετικά με το συμβατό της διατάξεως αυτής με τις αρχές της ασφάλειας δικαίου, της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της ισότητας των δικονομικών όπλων και της αρχής της αποτελεσματικής ένδικης προστασίας, καθώς και το δικαίωμα προσβάσεως σε ανεξάρτητο δικαστήριο και το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη. Με την εν λόγω διάταξη, η οποία αφορούσε την ερμηνεία διατάξεως νόμου θεσπισθείσας από πενταετίας, η οποία είχε αποτελέσει αντικείμενο ερμηνείας από το Corte suprema di cassazione, ο Ιταλός νομοθέτης θέλησε οι πολυάριθμες δίκες που εξακολουθούσαν να εκκρεμούν να έχουν διαφορετική έκβαση, ευνοϊκή για το Δημόσιο.

39. Με τη διάταξη 212 της 9ης Ιουνίου 2008 [14], το Corte costituzionale, παραπέμποντας στην προπαρατεθείσα απόφασή του 234 της 18ης Ιουνίου 2007, έκρινε ότι το άρθρο 1, παράγραφος 218, του νόμου 266/2005 θίγει τις προαναφερθείσες γενικές αρχές του δικαίου.

40. Μετά την επανάληψη της δίκης, η I. Scattolon προέβαλε ότι το άρθρο 8, παράγραφος 2, του νόμου 124/99, όπως ερμηνεύθηκε με το άρθρο 1, παράγραφος 218, του νόμου 266/2005, είναι αντίθετο στον κανόνα του άρθρου 3 της οδηγίας 77/187 και στις γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης, όσον αφορά την ασφάλεια δικαίου, την προστασία της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και την αποτελεσματική ένδικη προστασία.

41. Κατά το Tribunale ordinario di Venezia, πρέπει, βάσει της οδηγίας 77/187, να ληφθεί υπόψη το σύνολο της προϋπηρεσίας του μεταταχθέντος προσωπικού. Το άρθρο 1, παράγραφος 218, του νόμου 266/2005 παραβιάζει τον κανόνα αυτόν και, εξάλλου, εισάγει νέο, μη ερμηνευτικό κανόνα αναδρομικής ισχύος, με συνέπεια να θίγονται οι αρχές που κατοχυρώνονται με το άρθρο 6 ΣΕΕ, σε συνδυασμό με το άρθρο 6 της ΕΣΔΑ και τα άρθρα 47 και 52, παράγραφος 3, του Χάρτη. Το άρθρο 1, παράγραφος 218, του νόμου 266/2005 παραβιάζει επίσης τις αρχές της ασφάλειας δικαίου και της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

42. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Tribunale ordinario di Venezia αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει η οδηγία 77/187 [...] ή/και η οδηγία 2001/23 [...] ή τυχόν άλλη κοινοτική κανονιστική ρύθμιση εφαρμογή σε περίπτωση μετατάξεως βοηθητικού προσωπικού με καθήκοντα καθαριότητας και συντηρήσεως δημόσιων σχολικών κτιρίων από οργανισμούς τοπικής αυτοδιοικήσεως (δήμους ή επαρχίες) στο Δημόσιο, όταν η μετάταξη έχει ως αποτέλεσμα την υποκατάσταση του Δημοσίου στη θέση των εν λόγω οργανισμών όχι μόνον ως προς τις δραστηριότητες και τις σχέσεις με το σύνολο του εν λόγω προσωπικού (επιστατών), αλλά και ως προς

14 — *GURI* της 18ης Ιουνίου 2008.

τις συμβάσεις με τις οποίες η παροχή των εν λόγω υπηρεσιών καθαριότητας και συντηρήσεως είχε ανατεθεί σε ιδιωτικές εταιρίες;

2) Έχει η συνέχιση της σχέσεως εργασίας, κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 77/187 (η οποία κωδικοποιήθηκε, από κοινού με την οδηγία 98/50 […] με την οδηγία 2001/239[…]) την έννοια ότι, κατά τον υπολογισμό των παροχών που καταβάλλει ο εκδοχέας βάσει της προϋπηρεσίας, προσμετράται το σύνολο των ετών προϋπηρεσίας του μετατασσόμενου προσωπικού, συμπεριλαμβανομένων των ετών κατά τα οποία το εν λόγω προσωπικό εργάσθηκε στην υπηρεσία του εκχωρητή;

3) Έχει το άρθρο 3 της οδηγίας 77/187 ή/και οι οδηγίες 98/50 […] και 2001/23 […] την έννοια ότι, μεταξύ των δικαιωμάτων του εργαζομένου που ακολουθούν τη μεταβιβαζόμενη στον εκδοχέα σχέση εργασίας, περιλαμβάνονται και ευεργετήματα που ο εργαζόμενος απέκτησε κατά τη διάρκεια της εργασίας του στον εκχωρητή, όπως ο βαθμός λόγω προϋπηρεσίας, εφόσον με αυτόν συνδέονται, βάσει της συλλογικής συμβάσεως που ισχύει για τους εργαζομένους του εκδοχέα, δικαιώματα οικονομικού χαρακτήρα;

4) Εμποδίζουν οι απορρέουσες από το ισχύον [δίκαιο της Ένωσης] γενικές αρχές της ασφάλειας δικαίου, της προστασίας της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, της ισότητας των δικονομικών όπλων και της αποτελεσματικής ένδικης προστασίας, καθώς και το δικαίωμα προσβάσεως σε ανεξάρτητο δικαστήριο και, εν γένει, το δικαίωμα για δίκαιη δίκη, τα οποία κατοχυρώνονται με το άρθρο 6, παράγραφος 2, της [ΣΕΕ], σε συνδυασμό με το άρθρο 6 της [ΕΣΔΑ] και με τα άρθρα 46, 47 και 52, παράγραφος 3, του Χάρτη […], την εκ μέρους [της Ιταλικής Δημοκρατίας] έκδοση, μετά την παρέλευση σημαντικού χρονικού διαστήματος (πέντε ετών), κανόνα με τον οποίο ερμηνεύεται αυθεντικώς διάταξη κατά τρόπο ανακόλουθο προς το περιεχόμενο αυτής και αντίθετο προς την ερμηνεία που ακολουθεί παγίως το όργανο που είναι αρμόδιο για τον έλεγχο της τηρήσεως του νόμου, κανόνα ο οποίος, επιπροσθέτως, σχετίζεται με την επίλυση διαφορών στις οποίες [η Ιταλική Δημοκρατία] εμπλέκεται ως διάδικος;»

III — Η ανάλυσή μου

Α — *Επί του πρώτου ερωτήματος*

43. Με το πρώτο του ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσία, να διευκρινιστεί αν η οδηγία 77/187 έχει εφαρμογή σε περίπτωση μετατάξεως προσωπικού, το οποίο εργαζόταν στην καθαριότητα και τη συντήρηση των δημοσίων σχολικών κτιρίων, από τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης (δήμους και επαρχίες) στο Δημόσιο.

44. Εξαιρείται, δηλαδή, από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 77/187 η μετάταξη προσωπικού μεταξύ δύο νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου;

45. Η Ιταλική Κυβέρνηση προβάλλει ότι, στη συγκεκριμένη περίπτωση μετατάξεως προσωπικού στο πλαίσιο της αναδιοργανώσεως ενός τομέα του Κράτους, δεν συντρέχει «μεταβίβαση επιχειρήσεως» κατά την έννοια της οδηγίας αυτής. Η I. Scattolon και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποστηρίζουν το αντίθετο.

46. Η απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 1996, C-298/94, Henke [15], αποτελεί ενδιαφέρον προηγούμενο όσον αφορά την απάντηση στο ερώτημα αυτό.

47. Για να γίνει πλήρως αντιληπτό το περιεχόμενο της αποφάσεως αυτής, είναι απαραίτητη η υπόμνηση των πραγματικών περιστατικών της οικείας υποθέσεως. Η A. Henke προσελήφθη την 1η Μαΐου 1992 από τον Δήμο Schierke (Γερμανία) ως γραμματέας στις διοικητικές υπηρεσίες. Την 1η Ιουλίου 1994 ο εν λόγω δήμος συνέστησε, κατ' εφαρμογήν των άρθρων 75 επ. του κανονισμού περί δήμων και κοινοτήτων του ομόσπονδου κράτους Sachsen-Anhalt, ένωση Δήμων, με την ονομασία «Brocken», στην οποία μεταβίβασε ορισμένες διοικητικές αρμοδιότητες. Στο μεταξύ, ο Δήμος Schierke κατήγγειλε τη σύμβαση εργασίας μεταξύ αυτού και της A. Henke. Στο πλαίσιο της δίκης που ακολούθησε, το Arbeitsgericht Halberstadt αποφάσισε να ζητήσει από το Δικαστήριο να κρίνει αν η οδηγία 77/187 είχε εφαρμογή στην περίπτωση της μεταβιβάσεως διοικητικών αρμοδιοτήτων από ένα δήμο σε ένωση Δήμων, όπως συνέβη στην υπόθεση της κύριας δίκης.

48. Το Δικαστήριο έκρινε ότι δεν συνιστά «μεταβίβαση επιχειρήσεως», κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 77/187, η αναδιοργάνωση της δημόσιας διοίκησης ή η μεταβίβαση αρμοδιοτήτων μεταξύ διοικητικών αρχών [16].

49. Αφού έλαβε υπόψη του τον σκοπό και το γράμμα της εν λόγω οδηγίας [17], το Δικαστήριο επισήμανε ότι επρόκειτο για συνένωση πλειόνων δήμων του ομόσπονδου κράτους του Saxe-Anhalt, στην οποία μετέσχε και ο Δήμος Schierke και η οποία αποσκοπούσε στη βελτίωση των διοικητικών υπηρεσιών των δήμων αυτών. Το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι, στο πλαίσιο της συνενώσεως, αναδιοργανώθηκαν οι διοικητικές υπηρεσίες και μεταβιβάστηκαν αρμοδιότητες από τον Δήμο Schierke σε δημόσιο φορέα που συστάθηκε ειδικά για τον σκοπό αυτόν, δηλαδή την ένωση Δήμων «Brocken» [18].

50. Εν συνεχεία, επισήμανε ότι, υπό τις περιστάσεις της υποθέσεως εκείνης, η μεταβίβαση που πραγματοποιήθηκε από τον δήμο στην ένωση Δήμων αφορούσε μόνο

15 — Συλλογή 1994, σ. I-4989.

16 — Σκέψη 14.
17 — Σκέψεις 13 και 15 αντιστοίχως.
18 — Σκέψη 16.

δραστηριότητες αναγόμενες στην άσκηση δημοσίας εξουσίας και ότι, ακόμη και αν υποτεθεί ότι οι δραστηριότητες αυτές ενείχαν οικονομικής φύσεως στοιχεία, τα στοιχεία αυτά είχαν δευτερεύουσα μόνο σημασία [19].

51. Από τα στοιχεία αυτά συνάγω ότι η εξαίρεση της συγκεκριμένης περιπτώσεως από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 77/187 δεν αιτιολογήθηκε με βάση τη φύση των εμπλεκόμενων φορέων ως δημοσίου δικαίου, αλλά μάλλον, στο πλαίσιο μιας λειτουργικής προσεγγίσεως, στο γεγονός ότι η μεταβίβαση αφορούσε αρμοδιότητες συναφείς με την άσκηση δημόσιας εξουσίας. Αντιθέτως, η μεταβίβαση οικονομικής δραστηριότητας εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας αυτής. Μικρή σημασία έχει, στο πλαίσιο αυτό, αν ο εκχωρητής ή ο εκδοχέας είναι δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου. Μεταγενέστερες αποφάσεις εμφαίνουν ότι το Δικαστήριο διατήρησε τη λειτουργική αυτή προσέγγιση, δίδοντας έμφαση στο αν πρόκειται για δραστηριότητα συναφή με την άσκηση δημόσιας εξουσίας [20].

52. Όσον αφορά, τώρα, τον χαρακτηρισμό των επίμαχων στην κύρια δίκη δραστηριοτήτων, από την προσφάτως επιβεβαιωθείσα νομολογία προκύπτει ότι οι βοηθητικές εργασίες στα δημόσια σχολεία, όπως η καθαριότητα και η φύλαξη, δεν συνιστούν δραστηριότητες συναφείς με την άσκηση δημόσιας εξουσίας.

53. Σε δύο πρόσφατες υποθέσεις, το Δικαστήριο κλήθηκε να ερμηνεύσει την οδηγία 2001/23 στην περίπτωση δήμου ο οποίος ανέλαβε δραστηριότητες τις οποίες προηγουμένως ασκούσαν ιδιωτικές επιχειρήσεις. Πρόκειται, όσον αφορά την υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 29ης Ιουλίου 2010, C-151/09, UGT-FSP [21], για δραστηριότητες σχετικές με τη φύλαξη των δημοσίων σχολικών κτιρίων, την καθαριότητα των δρόμων και τη συντήρηση πάρκων και κήπων [22]. Εξάλλου, η απόφαση της 20ής Ιανουαρίου 2011, C-463/09, CLECE [23], αφορούσε δραστηριότητα σχετική με την καθαριότητα των σχολείων και δημοτικών εγκαταστάσεων [24].

54. Με τις δύο αυτές αποφάσεις, το Δικαστήριο έκρινε ότι τέτοιες δραστηριότητες έχουν οικονομικό χαρακτήρα και, συνεπώς, εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής των κοινοτικών κανόνων περί διατηρήσεως των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβιβάσεως επιχειρήσεων. Το Δικαστήριο επισήμανε, μία ακόμη φορά, ότι το γεγονός ότι ο εκδοχέας είναι νομικό πρόσωπο

19 — Σκέψη 17. Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας S. Alber, με το σημείο 49 των προτάσεών του στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 14ης Σεπτεμβρίου 2000, C-343/98, Collino και Chiappero (Συλλογή 2000, σ. I-6659), «[στο] σκεπτικό της αποφάσεώς του, το Δικαστήριο τόνισε ιδίως ότι η αναδιάρθρωση δεν αφορούσε κανενός είδους οικονομικές δραστηριότητες. Από αυτό μπορεί να συναχθεί ότι το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας [77/187] δεν επηρεάζεται από τον μεταβιβάζοντα και την υπαγωγή του στο δημόσιο ή το ιδιωτικό δίκαιο, εφόσον αυτός ασκεί οικονομική δραστηριότητα. Επομένως, αποφασιστική σημασία έχει όχι η ιδιότητα του μεταβιβάζοντος, αλλά το είδος της ασκούμενης δραστηριότητας. Δραστηριότητες συνιστάμενες στην άσκηση δημόσιας εξουσίας δεν μπορούν να αποτελούν αντικείμενο μεταβιβάσεως επιχειρήσεως κατά την έννοια της οδηγίας [αυτής]».

20 — Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 10ης Δεκεμβρίου 1998, C-173/96 και C-247/96, Hidalgo κ.λπ. (Συλλογή 1998, σ. I-8237, σκέψη 24), όπου επρόκειτο για δραστηριότητες σχετικές με την παροχή κατ' οίκον αρωγής σε μειονεκτούντα πρόσωπα, καθώς και με φύλαξη, προπαρατεθείσα απόφαση Collino και Chiappero, (σκέψεις 31 και 32), καθώς και της 26ης Σεπτεμβρίου 2000, C-175/99, Mayeur (Συλλογή 2000, σ. I-7755, σκέψεις 28 έως 40).

21 — Συλλογή 2010, σ. I-7591.

22 — Σκέψη 12.

23 — Συλλογή 2010, σ. I-95.

24 — Σκέψη 11.

δημοσίου δικαίου δεν αρκεί για να εξαιρεθεί η μεταβίβαση από το πεδίο εφαρμογής των κανόνων αυτών [25].

55. Επομένως, η οδηγία 77/187, εφόσον διαπιστωθεί η συνδρομή και των λοιπών κριτηρίων εφαρμογής της, είναι εφαρμοστέα σε περίπτωση μετατάξεως του προσωπικού που παρείχε βοηθητικές εργασίες καθαριότητας, συντήρησης και φύλαξης των δημοσίων σχολικών κτιρίων από τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης (δήμους και επαρχίες) προς το Δημόσιο.

56. Μένει να εξεταστεί αν πληρούνται στην υπό κρίση υπόθεση τα λοιπά κριτήρια που έχει καθορίσει το Δικαστήριο, όσον αφορά την εκτίμηση του αν μια μεταβίβαση συνιστά «μεταβίβαση επιχειρήσεως» κατά την έννοια της οδηγίας 77/187.

57. Κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, η οδηγία 77/187 «εφαρμόζεται επί μεταβιβάσεων επιχειρήσεων, εγκαταστάσεων ή τμημάτων εγκαταστάσεων σε άλλο επιχειρηματία, οι οποίες προκύπτουν από συμβατική εκχώρηση ή συγχώνευση».

58. Συναφώς, κατά πάγια νομολογία, η έννοια της συμβατικής μεταβιβάσεως πρέπει να ερμηνεύεται κατά τρόπο αρκούντως ευρύ, ώστε να ανταποκρίνεται στον σκοπό της οδηγίας 77/187, ο οποίος συνίσταται, όπως προκύπτει από τη δεύτερη αιτιολογική σκέψη αυτής, στην προστασία των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβολής του προσώπου του εργοδότη [26]. Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η οδηγία εφαρμόζεται σε όλες τις περιπτώσεις μεταβολής, στο πλαίσιο συμβατικών σχέσεων, του φυσικού ή νομικού προσώπου που έχει την ευθύνη της εκμεταλλεύσεως της επιχειρήσεως και το οποίο συνομολογεί τις υποχρεώσεις του εργοδότη έναντι των μισθωτών της επιχειρήσεως [27].

59. Η νομολογία αυτή έχει εφαρμογή και στην περίπτωση που η μεταβίβαση επιβάλλεται εκ του νόμου. Η I. Scattolon ορθώς υπενθυμίζει τη νομολογία σύμφωνα με την οποία η οδηγία 77/187 καλύπτει και τις μεταβιβάσεις δυνάμει μονομερών αποφάσεων των δημοσίων αρχών, διότι το αποφασιστικό κριτήριο δεν είναι η ύπαρξη συμβάσεως μεταξύ εκχωρητή και εκδοχέα, αλλά η μεταβολή του προσώπου που έχει την ευθύνη εκμεταλλεύσεως της επιχειρήσεως [28].

60. Για να έχει εφαρμογή η οδηγία 77/187, πρέπει επίσης να εξεταστεί αν η μεταβιβαζόμενη οικονομική μονάδα διατηρεί την ταυτότητά της μετά τη μεταβολή του προσώπου του εργοδότη.

61. Για να διαπιστωθεί αν η εν λόγω μονάδα διατηρεί την ταυτότητά της, πρέπει να ληφθεί υπόψη το σύνολο των πραγματικών περιστατικών που χαρακτηρίζουν την επίμαχη πράξη, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται ιδίως το είδος της μεταβιβασθείσας επιχειρήσεως ή

25 — Προπαρατεθείσες αποφάσεις UGT-FSP (σκέψη 23 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία), καθώς και CLECE (σκέψη 26 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

26 — Προπαρατεθείσα απόφαση CLECE (σκέψη 29 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

27 — Όπ.π. (σκέψη 30 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

28 — Βλ., συναφώς, προπαρατεθείσα απόφαση Collino και Chiappero (σκέψη 34 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

εγκαταστάσεως, η μεταβίβαση ή όχι ενσωμάτων στοιχείων, όπως τα κτίρια και τα κινητά, η αξία των άυλων στοιχείων κατά τον χρόνο της μεταβιβάσεως, η αναπρόσληψη ή όχι του μεγαλύτερου μέρους του προσωπικού από τον νέο εργοδότη, η μεταβίβαση ή όχι της πελατείας καθώς και ο βαθμός ομοιότητας των ασκουμένων δραστηριοτήτων πριν και μετά τη μεταβίβαση και η διάρκεια της ενδεχόμενης αναστολής των δραστηριοτήτων αυτών. Τα στοιχεία αυτά αποτελούν, πάντως, επιμέρους μόνον πτυχές της γενικής αξιολογήσεως που επιβάλλεται να γίνει και δεν μπορούν, ως εκ τούτου, να εκτιμώνται μεμονωμένα [29].

62. Το Δικαστήριο έχει αποφανθεί ότι, εφόσον μια οικονομική μονάδα μπορεί, σε ορισμένους τομείς, να λειτουργεί χωρίς σημαντικά ενσώματα ή άυλα περιουσιακά στοιχεία, η διατήρηση της ταυτότητας μιας τέτοιας μονάδας πέρα από τα όρια των εργασιών που αποτελούν το αντικείμενο των δραστηριοτήτων της δεν μπορεί, εν πάση περιπτώσει, να εξαρτάται από την εκχώρηση τέτοιων στοιχείων [30]. Το Δικαστήριο έχει κρίνει, επίσης, ότι, εφόσον, σε ορισμένους τομείς στους οποίους η δραστηριότητα στηρίζεται κυρίως στο εργατικό δυναμικό, ένα σύνολο εργαζομένων τους οποίους ενώνει σταθερά μια κοινή δραστηριότητα μπορεί να αντιστοιχεί σε οικονομική μονάδα, μια τέτοια μονάδα μπορεί να διατηρεί την ταυτότητά της και μετά τη μεταβίβασή της, όταν ο νέος επιχειρηματίας δεν αρκείται στη συνέχιση της εν λόγω δραστηριότητας, αλλά, επιπλέον, προσλαμβάνει σημαντικό τμήμα, από άποψη αριθμού και ικανοτήτων, του προσωπικού στο οποίο ο προκάτοχός του είχε αναθέσει ειδικά το έργο αυτό. Στην περίπτωση αυτή, ο νέος εργοδότης όντως αποκτά το οργανωμένο σύνολο στοιχείων το οποίο θα του παράσχει τη δυνατότητα να συνεχίσει κατά τρόπο σταθερό τις δραστηριότητες ή ορισμένες δραστηριότητες της μεταβιβαζόμενης επιχειρήσεως [31].

63. Από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι δραστηριότητα που συνίσταται στον καθαρισμό, τη συντήρηση και τη φύλαξη των σχολικών κτιρίων, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, μπορεί να χαρακτηριστεί ως δραστηριότητα στηριζόμενη κυρίως στο εργατικό δυναμικό, οπότε ένα σύνολο εργαζομένων τους οποίους ενώνει σταθερά μια κοινή δραστηριότητα μπορεί να αντιστοιχεί, ελλείψει άλλων στοιχείων παραγωγής, σε οικονομική μονάδα [32].

64. Από τα στοιχεία αυτά συνάγω ότι, στην υπόθεση της κύριας δίκης, η οικονομική μονάδα διατηρεί την ταυτότητά της, διότι το Δημόσιο προσέλαβε τους εργαζομένους στους οποίους οι δήμοι είχαν αναθέσει εργασίες στους συγκεκριμένους τομείς [33].

65. Όπως επισημαίνει η Επιτροπή, το ΔΤΒ προσωπικό που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του νόμου 124/99 μετατάχθηκε ως

29 — Απόφαση CLECE, προπαρατεθείσα (σκέψη 34 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

30 — Όπ.π. (σκέψη 35 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

31 — Όπ.π. (σκέψη 36 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

32 — Όπ.π. (σκέψη 39 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

33 — Αντιθέτως, η ταυτότητα μίας οικονομικής μονάδας η οποία στηρίζεται κυρίως στο εργατικό δυναμικό δεν διατηρείται εφόσον ο εκδοχέας δεν αναπροσλάβει σημαντικό τμήμα του προσωπικού (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση CLECE, σκέψη 41).

σύνολο, δεν υπήρξε ουσιαστική μεταβολή όσον αφορά το αντικείμενο και την οργάνωση των σχετικών με την καθαριότητα, τη συντήρηση και τη φύλαξη δραστηριοτήτων και οι εν λόγω δραστηριότητες συνεχίστηκαν στους ίδιους χώρους χωρίς διακοπή. Η μόνη μεταβολή αφορούσε το πρόσωπο του εργοδότη.

66. Επιπλέον, ένδειξη περί της συνέχειας του συγκεκριμένου οργανωμένου συνόλου στοιχείων που κατέστησε δυνατή τη συνέχιση των σχετικών με την καθαριότητα, τη συντήρηση και τη φύλαξη δραστηριοτήτων στα σχολικά κτίρια αποτελεί και το γεγονός ότι το Δημόσιο υπεισήλθε σε όλες τις συμβάσεις δυνάμει των οποίων οι οργανισμοί τοπικής αυτοδιοίκησης είχαν, σε ορισμένες περιπτώσεις, αναθέσει τις δραστηριότητες αυτές σε ιδιωτικές επιχειρήσεις.

67. Υπενθυμίζεται, τέλος, ότι η οδηγία 77/187 δεν εφαρμόζεται σε πρόσωπα τα οποία δεν προστατεύονται ως εργαζόμενοι βάσει της εθνικής νομοθεσίας. Συγκεκριμένα, η οδηγία αυτή αποσκοπεί σε μερική μόνον εναρμόνιση στο συγκεκριμένο ζήτημα και όχι στην επιβολή ενιαίου επιπέδου προστασίας σε όλη την Ευρωπαϊκή Κοινότητα, βάσει κοινών κριτηρίων [34]. Πάντως, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι το ΔΤΒ προσωπικό υπόκειται στο κοινό δίκαιο που διέπει τις σχέσεις εργασίας, όπως αυτό απορρέει από τον ιταλικό Αστικό Κώδικα [35].

34 — Βλ. απόφαση της 11ης Ιουλίου 1985, 105/84, Foreningen af Arbejdsledere i Danmark (Συλλογή 1985, σ. 2639, σκέψεις 26 και 27).

35 — Βλ. σ. 13 του γαλλικού κειμένου της αποφάσεως περί παραπομπής.

68. Από το σύνολο των στοιχείων αυτών προκύπτει ότι η προβλεπόμενη από τον νόμο 124/99 μετάταξη του ΔΤΒ προσωπικού εμπίπτει χωρίς αμφιβολία στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 77/187.

Β — *Επί του δεύτερου και του τρίτου ερωτήματος*

69. Με το δεύτερο και το τρίτο ερώτημα, τα οποία προτείνω στο Δικαστήριο να εξετάσει από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, από το Δικαστήριο να αποφανθεί αν το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 77/187, το οποίο ορίζει ότι τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που υπέχει ο εκχωρητής από σύμβαση ή σχέση εργασίας που υφίσταται κατά την ημερομηνία της μεταβιβάσεως μεταβιβάζονται στον εκδοχέα, συνεπάγεται ότι ο εκδοχέας είναι υποχρεωμένος να συνυπολογίζει, κατά τον υπολογισμό των αποδοχών του προσωπικού που μετατέθηκε, το σύνολο του χρόνου κατά τον οποίον το εν λόγω προσωπικό εργάστηκε για τον εκχωρητή.

70. Υπενθυμίζω ότι το ερώτημα αυτό του αιτούντος δικαστηρίου ανέκυψε λόγω της διαφαινόμενης αποκλίσεως μεταξύ του νόμου 124/99, της συμφωνίας μεταξύ της ARAN και των συνδικαλιστικών οργανώσεων που ενσωματώθηκε στην υπουργική απόφαση της 5ης Απριλίου 2001 και, τέλος, του νόμου 266/2005. Συγκεκριμένα, ενώ ο νόμος 124/99 φαίνεται να επιβάλλει τον συνυπολογισμό του συνόλου της προϋπηρεσίας του ΔΤΒ προσωπικού στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, η προαναφερθείσα

συμφωνία και, κατόπιν, ο νόμος 266/2005 ορίζουν, αντιθέτως, ότι οι αποδοχές του εν λόγω προσωπικού καθορίζονται βάσει των αποδοχών του κατά τη λήξη της σχέσεως εργασίας με τον εκχωρητή. Η διαφορά έγκειται, συνεπώς, στον τρόπο υπολογισμού των αποδοχών του μεταταχθέντος προσωπικού και, συγκεκριμένα, στο αν επιβάλλεται ο εκ νέου υπολογισμός των αποδοχών αυτών, με συνυπολογισμό, στο πλαίσιο του μισθολογίου του εκδοχέα, το οποίο στηρίζεται ως επί το πλείστον στην προϋπηρεσία, όλης της προϋπηρεσίας του μεταταχθέντος προσωπικού στον εκχωρητή, ή αν το προσωπικό αυτό θα συνεχίσει να λαμβάνει τις προηγούμενες αμοιβές του βάσει του «οικονομικού κεκτημένου» κατά τον χρόνο της μεταβιβάσεως.

71. Κατόπιν της διευκρινίσεως που διατυπώθηκε με τον νόμο 266/2005, κατά τον οποίον η πρόθεση του Ιταλού νομοθέτη ήταν να εξασφαλιστεί η συνέχεια των αμοιβών και όχι ο συνυπολογισμός της συνολικής προϋπηρεσίας στον εκχωρητή, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν η οδηγία 77/187 επιτάσσει, αντιθέτως, την πλήρη αναγνώριση της προϋπηρεσίας.

72. Υπενθυμίζω ότι, κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας 77/187, τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που απορρέουν για τον εκχωρητή από σύμβαση ή σχέση εργασίας που υφίσταται κατά την ημερομηνία της μεταβιβάσεως, μεταβιβάζονται, λόγω της μεταβιβάσεως αυτής, στον εκδοχέα.

73. Κατά το μέτρο που οι αποδοχές του ΔΤΒ προσωπικού καθορίζονται από συλλογικές συμβάσεις, η διάταξη αυτή δεν ερμηνεύεται μεμονωμένα, αλλά σε συνδυασμό με το άρθρο 3, παράγραφος 2, της ίδιας οδηγίας, το οποίο, όπως έχει επισημάνει το Δικαστήριο, θέτει «περιορισμούς στην αρχή της δυνατότητας εφαρμογής της συλλογικής συμβάσεως στην οποία παραπέμπει η σύμβαση εργασίας» [36].

74. Υπενθυμίζω ότι, κατά τη διάταξη αυτή, «[μετά] τη μεταβίβαση, κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 1, ο εκδοχέας διατηρεί τους όρους εργασίας που έχουν συμφωνηθεί από συλλογική σύμβαση κατά το ίδιο μέτρο που αυτοί έχουν προβλεφθεί για τον εκχωρητή, μέχρι την ημερομηνία της καταγγελίας ή λήξεως της συλλογικής συμβάσεως ή της ενάρξεως της ισχύος ή εφαρμογής άλλης συλλογικής συμβάσεως».

75. Η υπόθεση της κύριας δίκης αντιστοιχεί στη δεύτερη περίπτωση που προβλέπει το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 77/187, δηλαδή στην περίπτωση κατά την οποία η μεταβίβαση συνεπάγεται την εφαρμογή άλλης συλλογικής συμβάσεως. Εν προκειμένω, το ΔΤΒ προσωπικό που προηγουμένως εργαζόταν στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης και υπαγόταν στην αντίστοιχη συλλογική σύμβαση υπήχθη, κατόπιν της μεταβιβάσεως, σε νέα συλλογική σύμβαση, δηλαδή σε αυτή που ισχύει για το προσωπικό του Δημοσίου [37].

36 — Προπαρατεθείσα απόφαση Werhof (σκέψη 28).

37 — Βλ., συναφώς, Moizard, N., «Droit social de l'Union européenne», *Jurisclasseur Europe*, 2010, τεύχος 607, κατά τον οποίον η αναφορά, στο άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 77/187, σε «εφαρμογή άλλης συλλογικής συμβάσεως» έχει την έννοια ότι, «σε περίπτωση που για τον εκδοχέα ισχύει άλλη συλλογική σύμβαση, αυτή υποκαθιστά αμέσως τη συναφθείσα στο ίδιο επίπεδο σύμβαση που ίσχυε προηγουμένως για τη μεταβιβασθείσα μονάδα» (σημείο 33).

76. Οι δύο αυτές συλλογικές συμβάσεις προβλέπουν εντελώς διαφορετικές μεθόδους υπολογισμού των αποδοχών του υπαγομένου σε αυτές προσωπικού. Κατά τις διατάξεις της CCNL των σχολείων, οι αποδοχές υπολογίζονται ως επί το πλείστον βάσει της προϋπηρεσίας, ενώ η CCNL των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης προβλέπει διαφορετική διάρθρωση των αποδοχών, σε συνάρτηση με τα καθήκοντα του προσωπικού και με ενσωμάτωση των παρεπόμενων αποδοχών.

77. Από το γράμμα του άρθρου 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 77/187, όπως η διάταξη αυτή έχει ερμηνευθεί από το Δικαστήριο, προκύπτει ότι οι μεταταχθέντες εργαζόμενοι δύνανται να επικαλούνται τους όρους εργασίας που προβλέπονται από συλλογική σύμβαση, συνήθως την ισχύουσα για τον εκχωρητή, εφόσον αυτή προβλέπει ευνοϊκότερους όρους, μόνον κατά το διάστημα κατά το οποίο η εν λόγω σύμβαση εξακολουθεί, δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας, να παράγει έννομα αποτελέσματα ως προς αυτούς [38].

78. Όπως έχει διευκρινίσει το Δικαστήριο, σχετικά με την ημερομηνία λήξεως της ισχύος συλλογικής συμβάσεως, το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής «σκοπεί να εξασφαλίσει τη διατήρηση όλων των όρων εργασίας σύμφωνα με τη βούληση των συμβαλλομένων μερών στη συλλογική σύμβαση παρά τη μεταβίβαση της επιχειρήσεως. Αντιθέτως, η ίδια διάταξη δεν μπορεί να προβλέπει παρέκκλιση από τη βούληση των μερών αυτών, όπως αυτή εκφράζεται με τη συλλογική σύμβαση. Κατά συνέπεια, αν τα ως άνω συμβαλλόμενα μέρη συμφώνησαν να μην εξασφαλίσουν ορισμένους όρους εργασίας πέρα από μιαν ορισμένη ημερομηνία, το άρθρο [3, παράγραφος 2, της οδηγίας 77/187] δεν μπορεί να επιβάλει στον προς ον η μεταβίβαση την υποχρέωση να τις τηρεί και μετά τη συμφωνηθείσα ημερομηνία λήξεως της συλλογικής συμβάσεως διότι, ύστερα από την ημερομηνία αυτή, η εν λόγω σύμβαση παύει πλέον να ισχύει» [39]. Κατά το Δικαστήριο, η διάταξη αυτή, ως εκ τούτου, «δεν υποχρεώνει τον προς ον η μεταβίβαση να εγγυάται τη διατήρηση των όρων εργασίας που είχαν συμφωνηθεί με τον μεταβιβάζοντα μετά την ημερομηνία λήξεως της συλλογικής συμβάσεως» [40].

79. Φρονώ ότι η νομολογία αυτή εφαρμόζεται, κατ' αναλογία, και στην περίπτωση κατά την οποία η ισχύουσα για τον εκχωρητή συλλογική σύμβαση αντικαθίσταται, λόγω της μεταβιβάσεως, από την ισχύουσα για τον εκδοχέα. Στην περίπτωση αυτή, το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 77/187 δεν υποχρεώνει τον εκδοχέα να διατηρήσει τους όρους εργασίας που προέβλεπε η ισχύουσα για τον εκχωρητή συλλογική σύμβαση.

80. Επομένως, είναι απολύτως συμβατή με τη διάταξη αυτή η υπαγωγή, από την ημερομηνία της μεταβιβάσεως, ήτοι από την 1η Ιανουαρίου 2000, του μεταταχθέντος ΔΤΒ προσωπικού στις διατάξεις της CCNL των σχολείων, οπότε ισχύουν ως προς το εν λόγω

38 — Βλ., συναφώς, απόφαση της 6ης Νοεμβρίου 2003, C-4/01, Martin κ.λπ. (Συλλογή 2003, σ. I-12859, σκέψη 47).

39 — Απόφαση της 27ης Νοεμβρίου 2008, C-396/07, Juuri (Συλλογή 2008, σ. I-8883, σκέψη 33).

40 — Όπ.π. (σκέψη 34).

προσωπικό οι όροι και οι κανόνες υπολογισμού των αποδοχών του προσωπικού του Δημοσίου. Συνεπώς, το μεταταχθέν προσωπικό δεν μπορούσε πλέον να επικαλεστεί τα πλεονεκτήματα που απέρρεαν από τη CCNL των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης και, ειδικότερα, τα οικονομικής φύσεως δικαιώματα που αντλούσε από αυτήν.

81. Για παράδειγμα, σε μια τέτοια περίπτωση διαδοχής συλλογικών συμβάσεων, το μεταταχθέν προσωπικό δεν μπορεί πλέον να αξιώσει από τον εκδοχέα να του καταβάλει επίδομα προβλεπόμενο από τη συλλογική σύμβαση που ίσχυε για τον εκχωρητή. Η σύνθεση και ο τρόπος υπολογισμού του μισθού διέπονται, μετά τη μετάταξη, αποκλειστικά από τη συλλογική σύμβαση που ισχύει για τον εκδοχέα [41].

82. Το κύριο ζήτημα είναι, επομένως, αν, για τον καθορισμό των αποδοχών του μεταταχθέντος προσωπικού βάσει των κριτηρίων που προβλέπει η ισχύουσα για τον εκδοχέα συλλογική σύμβαση, στο πλαίσιο της οποίας καθοριστική σημασία έχει το κριτήριο της προϋπηρεσίας, η οδηγία 77/187 επιτάσσει, ακόμη και σε περίπτωση διαδοχής συλλογικών συμβάσεων, να λαμβάνεται υπόψη το σύνολο της προϋπηρεσίας του προσωπικού αυτού στον εκχωρητή.

83. Η νομολογία του Δικαστηρίου περιέχει ορισμένα στοιχεία σχετικά με το γενικό ζήτημα της αναγνωρίσεως της προϋπηρεσίας.

84. Συγκεκριμένα, με την προπαρατεθείσα απόφαση Collino και Chiappero, το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι «η προϋπηρεσία που έχουν συμπληρώσει στον προηγούμενο εργοδότη τους οι εργαζόμενοι που υπάγονται, συνεπεία της μεταβιβάσεως, στον προς ον η μεταβίβαση δεν συνιστά, αυτή καθεαυτή, δικαίωμα που μπορούν να προβάλουν έναντι του νέου εργοδότη τους» [42]. Αντιθέτως, «βάσει της προϋπηρεσίας καθορίζονται ορισμένα δικαιώματα των εργαζομένων, οικονομικής φύσεως, τα οποία θα πρέπει, ενδεχομένως, να διατηρηθούν έναντι του προς ον η μεταβίβαση κατά τον ίδιο τρόπο όπως έναντι του μεταβιβάζοντος» [43].

85. Το Δικαστήριο κατέληξε ότι, «για τον υπολογισμό των δικαιωμάτων οικονομικής φύσεως, όπως η αποζημίωση για τη λήξη της εργασιακής σχέσεως ή οι μισθολογικές αυξήσεις, ο προς ον η μεταβίβαση οφείλει να λάβει υπόψη το σύνολο των ετών υπηρεσίας που συμπλήρωσε το προσωπικό που υπήχθη σ' αυτόν συνεπεία της μεταβιβάσεως, στο μέτρο που η υποχρέωση αυτή απέρρεε από την εργασιακή σχέση που συνέδεε το προσωπικό αυτό με τον μεταβιβάζονται και σύμφωνα με τους όρους που συνομολογήθηκαν στο πλαίσιο της σχέσεως αυτής» [44].

86. Με την απόφαση αυτή, το Δικαστήριο εξετάζει το ζήτημα του συνυπολογισμού της προϋπηρεσίας, δίδοντας έμφαση στη σύγκριση των διαδοχικών σχέσεων εργασίας, βάσει της ανάγκης για ισότιμη προστασία των

41 — Η εκ του νόμου διατήρηση ορισμένων από τα στοιχεία των αποδοχών που προέβλεπε η CCNL του προσωπικού της τοπικής αυτοδιοίκησης δεν οφείλεται σε υποχρέωση απορρέουσα από την οδηγία 77/187, αλλά αποκλειστικά και μόνο στη βούληση του νομοθέτη (πρόκειται για το ατομικό επίδομα λόγω προϋπηρεσίας και για τρία άλλα επιδόματα).

42 — Σκέψη 50.

43 — Όπ.π.

44 — Σκέψη 51.

δικαιωμάτων των εργαζομένων στο πλαίσιο των σχέσεων αυτών.

87. Στο πλαίσιο της ίδιας συλλογιστικής, το Δικαστήριο θέτει περιορισμούς στην αρχή της αναγνωρίσεως, από τον εκδοχέα, των οικονομικής φύσεως δικαιωμάτων που αντλεί το μεταταχθέν προσωπικό λόγω της προϋπηρεσίας του στον εκχωρητή, επισημαίνοντας ότι, «καθόσον το εθνικό δίκαιο επιτρέπει, πέραν της περιπτώσεως μεταβιβάσεως επιχειρήσεως, τη μεταβολή της σχέσεως εργασίας επί το δυσμενέστερο για τους εργαζομένους, ιδίως όσον αφορά την προστασία τους από την απόλυση και τους όρους μισθοδοσίας, η μεταβολή αυτή δεν αποκλείεται από το γεγονός και μόνον ότι η επιχείρηση εν τω μεταξύ μεταβιβάστηκε και, κατά συνέπεια, η συμφωνία συνήφθη με τον νέο επιχειρηματία. Πράγματι, η σχέση εργασίας, δεδομένου ότι ο προς ον η μεταβίβαση υποκαθιστά τον μεταβιβάζοντα δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας [77/187], όσον αφορά τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που απορρέουν από αυτή, μπορεί να τροποποιηθεί έναντι του προς ον η μεταβίβαση εντός των ίδιων ορίων όπως αυτά που ίσχυαν έναντι του μεταβιβάζοντος, εξυπακουομένου ότι σε καμία περίπτωση δεν μπορεί αυτή καθαυτή η μεταβίβαση επιχειρήσεως να αποτελεί την αιτία αυτής της τροποποιήσεως» [45]. Πρόκειται για μια από τις συνέπειες του μηχανισμού υποκαταστάσεως. Η εργασιακή σχέση μπορεί να τροποποιηθεί έναντι του εκδοχέα με τους ίδιους περιορισμούς όπως έναντι του εκχωρητή.

88. Συνοψίζοντας, από την προπαρατεθείσα απόφαση Collino και Chiappero προκύπτει ότι το μεταταχθέν προσωπικό δύναται να επικαλεστεί, στο πλαίσιο της σχέσεως εργασίας με τον εκδοχέα, οικονομικής φύσεως δικαιώματα λόγω προϋπηρεσίας αντίστοιχα προς αυτά που διέθετε στο πλαίσιο της σχέσεως εργασίας με τον εκχωρητή. Ωστόσο, ο εκδοχέας έχει πάντα τη δυνατότητα να τροποποιήσει τους όρους εργασίας, ιδίως όσον αφορά τις αποδοχές, κατ' αναλογία προς την αντίστοιχη δυνατότητα του εκχωρητή δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας, ανεξαρτήτως της μεταβιβάσεως.

89. Σκοπός της οδηγίας 77/187 είναι να μην αποτελεί αυτή καθαυτή η μεταβίβαση της επιχειρήσεως αφορμή για επιδείνωση της καταστάσεως του εργαζομένου, δηλαδή για κατάργηση ή περιορισμό κεκτημένων δικαιωμάτων. Καθοριστική σημασία έχουν τα δικαιώματα που μπορούσαν να προβληθούν έναντι του εκχωρητή. Επομένως, δεν υφίσταται αξίωση για εξομοίωση με νέους (οι οποίοι ενδεχομένως τυγχάνουν ευνοϊκότερης μεταχειρίσεως) συναδέλφους, πολλώ δε μάλλον αξίωση για αναδρομική επέκταση τυχόν ευνοϊκότερων ρυθμίσεων του εκδοχέα, βάσει των ετών προϋπηρεσίας στον εκχωρητή [46].

90. Το περιεχόμενο των μεταβιβαζόμενων δικαιωμάτων και υποχρεώσεων εξαρτάται

45 — Σκέψη 52.

46 — Βλ. σημείο 94 των προτάσεων του γενικού εισαγγελέα S. Alber στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η προπαρατεθείσα απόφαση Collino και Chiappero.

από την εθνική νομοθεσία. Όπως έχει επανειλημμένως κρίνει το Δικαστήριο, η οδηγία 77/187 δεν σκοπεί την επιβολή ενιαίου επιπέδου προστασίας σε όλη την Κοινότητα, βάσει κοινών κριτηρίων. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίον, όπως το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει με την απόφαση της 10ης Φεβρουαρίου 1988, 324/86, Foreningen af Arbejdsledere i Danmark [47], μπορεί να γίνει επίκληση των ευεργετικών διατάξεων της οδηγίας μόνο για να διασφαλιστεί ότι ο εργαζόμενος προστατεύεται στις σχέσεις του με τον προς εκδοχέα κατά τον ίδιο τρόπο όπως στις σχέσεις του με τον εκχωρητή, δυνάμει των κανόνων δικαίου του οικείου κράτους μέλους [48].

91. Επομένως, οι εργαζόμενοι της μεταβιβαζόμενης επιχειρήσεως δύνανται να αξιώσουν τον υπολογισμό των αποδοχών τους με συνυπολογισμό του συνόλου της προϋπηρεσίας τους στον εκχωρητή, μόνο σε περίπτωση που η σύμβαση εργασίας που είχαν συνάψει με αυτόν προέβλεπε τέτοιο δικαίωμα και μόνον εφόσον το δικαίωμα αυτό δεν έχει τροποποιηθεί εγκύρως από τον εκδοχέα, εκτός του πλαισίου της μεταβιβάσεως της επιχειρήσεως.

92. Όπως, όμως, προαναφέρθηκε, το κύριο στοιχείο που λαμβάνεται υπόψη, στο πλαίσιο της CCNL των οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, για τον καθορισμό των αποδοχών είναι το είδος των καθηκόντων και η ενσωμάτωση των παρεπόμενων αποδοχών, και όχι η προϋπηρεσία. Συνεπώς, κατά τη λογική της ισοτιμίας, το μεταταχθέν προσωπικό δεν θα μπορούσε να ζητήσει, βάσει του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 77/187, από τον εκδοχέα τον συνυπολογισμό όλης της προϋπηρεσίας στον εκχωρητή.

93. Εν πάση περιπτώσει, λαμβανομένων υπόψη των ως άνω επισημάνσεών μου όσον αφορά το περιεχόμενο του άρθρου 3, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής, όπως η διάταξη αυτή έχει ερμηνευθεί από το Δικαστήριο, αμφιβάλλω ότι, σε περίπτωση διαδοχής συλλογικών συμβάσεων, όπως συμβαίνει στην υπόθεση της κύριας δίκης, οι εργαζόμενοι δύνανται, βάσει της διατάξεως αυτής, να επικαλεστούν έναντι του εκδοχέα δικαιώματα οικονομικής φύσεως λόγω προϋπηρεσίας, τα οποία θα μπορούσαν ενδεχομένως να επικαλεστούν δυνάμει της συλλογικής συμβάσεως που δεσμεύει τον εκχωρητή.

94. Πρέπει, εξάλλου, να διευκρινιστεί ότι οι μισθολογικές ανισότητες σε σχέση με τους ήδη εργαζομένους στο Δημόσιο δεν απαγορεύονται αυτές καθαυτές από την οδηγία 77/187. Συγκεκριμένα, η οδηγία δεν επιτάσσει την πλασματική αναδρομική εξομοίωση των εργαζομένων του πρώτου εργοδότη με τους εργαζομένους του δεύτερου, ώστε να αποκτούν ακριβώς τα ίδια δικαιώματα με αυτούς. Η εν λόγω οδηγία θεσπίζει την αρχή της συνέχειας της σχέσεως εργασίας με διατήρηση των όρων εργασίας, χωρίς να επιβάλλει την τροποποίηση των όρων αυτών, προς εξομοίωσή τους με τους όρους εργασίας των εργαζομένων που ανέκαθεν εργάζονταν για τον εκδοχέα.

95. Εντούτοις, από την απόφαση της 11ης Νοεμβρίου 2004, C-425/02, Delahaye [49],

47 — Συλλογή 1988, σ. 739.

48 — Σκέψη 16.

49 — Συλλογή 2004, σ. I-10823.

προκύπτουν αμφιβολίες όσον αφορά το περιεχόμενο της οδηγίας 77/187 σε σχέση με την αναγνώριση της προϋπηρεσίας του μεταταχθέντος προσωπικού στον βαθμό που το Δικαστήριο φαίνεται να δέχεται την ίση μεταχείριση μεταξύ του προσωπικού της μεταβιβαζόμενης επιχειρήσεως και του προσωπικού που ήδη εργάζεται για τον εκδοχέα.

96. Τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση αυτή έχουν ως εξής. Η J. M. Delahaye εργαζόταν σε ένωση της οποίας η δραστηριότητα μεταβιβάστηκε στο Λουξεμβουργιανό Δημόσιο. Εν συνεχεία, προσλήφθηκε ως υπάλληλος του Λουξεμβουργιανού Δημοσίου. Δυνάμει του διατάγματος του Μεγάλου Δούκα περί των αποδοχών των δημοσίων υπαλλήλων, η J. M. Delahaye λάμβανε στο εξής κατώτερη αμοιβή από εκείνη που ελάμβανε κατ' εφαρμογήν της συμβάσεως που είχε συνάψει με τον αρχικό εργοδότη της [50].

97. Το ερώτημα που υπέβαλε το Cour administrative (Λουξεμβούργο) ήταν αν, σε περίπτωση μεταβιβάσεως επιχειρήσεως από νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου προς το Δημόσιο, η οδηγία 77/187 απαγορεύει σ' αυτό, ως νέο εργοδότη, να προβεί σε μείωση του ύψους της αμοιβής των ενδιαφερόμενων εργαζομένων προκειμένου να συμμορφωθεί προς τους σχετικούς με τους δημοσίους υπαλλήλους ισχύοντες εθνικούς κανόνες.

98. Κατά το Δικαστήριο, το οποίο στηρίχθηκε στη νομολογία του και, ειδικότερα, στην προπαρατεθείσα Mayeur, «[δεδομένου] ότι η οδηγία 77/187 αποβλέπει στη μερική μόνον εναρμόνιση του εν λόγω ζητήματος [...], δεν απαγορεύει, σε περίπτωση μεταβιβάσεως μιας δραστηριότητας σε νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου, την εφαρμογή κανόνων του εθνικού δικαίου που επιβάλλουν την καταγγελία συμβάσεων εργασίας του ιδιωτικού δικαίου» [51]. Το Δικαστήριο διευκρίνισε, πάντως, ότι «μια τέτοια καταγγελία πρέπει να εκτιμηθεί, σύμφωνα με το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 77/187, ως ουσιαστική μεταβολή των όρων εργασίας εις βάρος του εργαζομένου, οφειλόμενη άμεσα στη μεταβίβαση, οπότε η καταγγελία των εν λόγω συμβάσεων εργασίας πρέπει, στην περίπτωση αυτή, να θεωρηθεί ότι επήλθε εξαιτίας του εργοδότη» [52].

99. Μεταφέροντας τη συλλογιστική αυτή στην υπόθεση που είχε τεθεί υπό την κρίση του, το Δικαστήριο έκρινε ότι «[το] ίδιο πρέπει να ισχύσει και όταν [...] η εφαρμογή των κανόνων του εθνικού δικαίου που διέπουν την υπηρεσιακή κατάσταση των δημοσίων υπαλλήλων επιφέρει μείωση της αμοιβής των επηρεαζόμενων από τη μεταβίβαση εργαζομένων. Μια τέτοια μείωση, εφόσον είναι ουσιώδης, πρέπει να εκτιμάται ως ουσιώδης μεταβολή των όρων εργασίας εις βάρος των εν λόγω εργαζομένων, κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας [77/187]» [53].

100. Εν συνεχεία, όμως, το Δικαστήριο μετριάζει την κρίση του αυτή, όσον αφορά τις

50 — Υποστήριξε ότι κατατάχθηκε, χωρίς συνυπολογισμό της προϋπηρεσίας της, στον πρώτο βαθμό, τελευταίο κλιμάκιο, του μισθολογίου, με συνέπεια να απολέσει το 37 % του μηνιαίου μισθού της (σκέψη 17 της αποφάσεως).

51 — Απόφαση Delahaye, προπαρατεθείσα (σκέψη 32).

52 — Όπ.π.

53 — Όπ.π. (σκέψη 33).

δημόσιες αρχές, αποφαινόμενο ότι «οι αρμόδιες αρχές που καλούνται να εφαρμόσουν και να ερμηνεύσουν το εφαρμοζόμενο στους δημοσίους υπαλλήλους εθνικό δίκαιο οφείλουν να το πράττουν, στο μέτρο του δυνατού, λαμβανομένου υπόψη του σκοπού της οδηγίας 77/187». Υπ' αυτή την οπτική, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι «[θα] ήταν αντίθετη με το πνεύμα της εν λόγω οδηγίας η κατάταξη ενός υπαλλήλου που απασχολούνταν από τον εκχωρητή χωρίς να ληφθεί υπόψη η αρχαιότητά του στον βαθμό που, βάσει των εθνικών κανόνων που διέπουν την υπηρεσιακή κατάσταση των δημοσίων υπαλλήλων, λαμβάνεται υπόψη η αρχαιότητα του δημοσίου υπαλλήλου για τον υπολογισμό της αμοιβής του».

101. Κατά συνέπεια, φαίνεται δυσχερής η εναρμονισμένη ερμηνεία των προπαρατεθεισών αποφάσεων Collino και Chiappero, αφενός, και Delahaye, αφετέρου, διότι στηρίζονται σε διαφορετικές λογικές. Ενώ η πρώτη στηρίζεται στην ισοτιμία της προστασίας των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβιβάσεως επιχειρήσεως, η δεύτερη αποδίδει πρωταρχική σημασία στην ισότητα μεταξύ του προσωπικού της μεταβιβασθείσας επιχειρήσεως και του προσωπικού που ήδη εργάζεται για τον εκδοχέα.

102. Η ίση μεταχείριση του προσωπικού της μεταβιβασθείσας επιχειρήσεως και του προσωπικού που ήδη εργάζεται για τον εκδοχέα είναι μεν επιθυμητή, πλην όμως δεν επιβάλλεται από την οδηγία 77/187. Φρονώ ότι, βάσει της οδηγίας αυτής, είναι προτιμότερη η συλλογιστική που στηρίζεται στην ισοτιμία της προστασίας, η οποία είναι εγγενής στον μηχανισμό της υποκαταστάσεως, τον οποίο δέχθηκε το Δικαστήριο με την προπαρατεθείσα απόφαση Collino και Chiappero.

103. Από το σύνολο των προεκτεθέντων, καταλήγω στο συμπέρασμα ότι, σε περίπτωση όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, όπου, αφενός, οι προβλεπόμενες από την ισχύουσα για τον εκχωρητή αποδοχές καθορίζονται με κριτήριο την προϋπηρεσία στον εργοδότη αυτόν και, αφετέρου, η ισχύουσα για τον εκδοχέα συλλογική σύμβαση αντικαθιστά την ισχύουσα για τον εκχωρητή, το άρθρο 3, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 77/187 δεν υποχρεώνει τον εκδοχέα να λαμβάνει υπόψη του την προϋπηρεσία του προσωπικού της μεταβιβασθείσας επιχειρήσεως στον εκχωρητή, κατά τον καθορισμό των αποδοχών του προσωπικού αυτού, έστω και αν, κατά την ισχύουσα για τον εκδοχέα συλλογική σύμβαση, η προϋπηρεσία αποτελεί το κύριο κριτήριο καθορισμού των αποδοχών.

Γ — *Επί του τετάρτου ερωτήματος*

104. Με το τέταρτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν η θέσπιση, από κράτος μέλος, διατάξεως όπως αυτή του άρθρου 1, παράγραφος 218, του νόμου 266/2005 παραβιάζει διάφορες αρχές του δικαίου της Ένωσης.

105. Πρέπει να υπομνηστεί το πλαίσιο του ερωτήματος αυτού. Ο Ιταλός νομοθέτης, θεσπίζοντας το άρθρο 1, παράγραφος 218, του νόμου 266/2005, θέλησε να διευκρινίσει το

περιεχόμενο του νόμου 124/99, όσον αφορά το αν το Δημόσιο υποχρεούται να λαμβάνει υπόψη του την προϋπηρεσία του μεταταχθέντος ΔΤΒ προσωπικού στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης. Κατ' αντίθεση προς τη νομολογία του Corte suprema di cassazione, ο νομοθέτης αποφάσισε ότι οι αποδοχές του μεταταχθέντος προσωπικού καθορίζονται «βάσει των συνολικών αποδοχών που ελάμβανε κατά τον χρόνο της μεταβιβάσεως και σε μισθολογικό κλιμάκιο που προβλέπει αποδοχές ίσου ύψους, ή στο αμέσως κατώτερο, σε σχέση με τις ετήσιες αποδοχές κατά την 31η Δεκεμβρίου 1999, οι οποίες αποτελούνται από τον μισθό, το επίδομα αρχαιότητας και ενδεχομένως από τα λοιπά επιδόματα που προβλέπονταν από [τη CCNL του προσωπικού των οργανισμών της τοπικής αυτοδιοίκησης] κατά τον χρόνο της μετατάξεως στο Δημόσιο». Ο Ιταλός νομοθέτης αποφάσισε, δηλαδή, ότι, παρά την κρατούσα στη νομολογία των εθνικών δικαστηρίων ερμηνεία, ο νόμος 124/99 πρέπει να ερμηνεύεται κατά την έννοια ότι ο υπολογισμός των αποδοχών του μεταταχθέντος προσωπικού δεν πρέπει να γίνεται με βάση την προϋπηρεσία στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης.

106. Όπως προανέφερα, δεν θεωρώ τη θέση αυτή του Ιταλού νομοθέτη αντίθετη στην οδηγία 77/187, διότι η οδηγία αυτή δεν επιτάσσει, σε περίπτωση όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, τον συνυπολογισμό όλης της προϋπηρεσίας του μεταταχθέντος προσωπικού στους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης.

107. Κατά το μέτρο που η ερμηνεία του νόμου 124/99 με το άρθρο 1, παράγραφος 218, του νόμου 266/2005 επηρεάζει ευθέως, υπέρ της απόψεως του Ιταλικού Δημοσίου, πολλές εκκρεμείς δίκες, μεταξύ των οποίων και αυτή στην οποία είναι διάδικος η I. Scattolon, το αιτούν δικαστήριο ερωτά επίσης αν η παρέμβαση του Ιταλού νομοθέτη είναι σύμφωνη με τις γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης. Τόσο από την απόφαση περί παραπομπής όσο και από τις έγγραφες και προφορικές παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν στο Δικαστήριο προκύπτει ότι το ερώτημα αυτό αφορά πρωτίστως την ερμηνεία της αρχής της αποτελεσματικής ένδικης προστασίας και, ειδικότερα, το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη [54].

54 — Επισημαίνεται ότι παρόμοιο ζήτημα έχει τεθεί στην κρίση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, βάσει του άρθρου 6, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ, με τρεις υποθέσεις. Πρόκειται για τις υπ' αριθ. 43549/08, Agrati κ.λπ. κατά Ιταλίας, 5087/09, Carlucci κατά Ιταλίας, και 6107/09, Cioffi κ.λπ. κατά Ιταλίας. Στις 5 Νοεμβρίου 2009, το δεύτερο τμήμα του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου απέστειλε στους διαδίκους τα ακόλουθα ερωτήματα:
«1. Προσβάλλει η εφαρμογή του άρθρου 1 του [νόμου 266/2005] σε εκκρεμή δίκη την υπεροχή του δικαίου και το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη, όπως αυτά κατοχυρώνονται με το άρθρο 6 της [ΕΣΔΑ];
2. Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως, δικαιολογείται η προσβολή αυτή από επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος και τηρείται η αρχή της αναλογικότητας σε σχέση με τους σκοπούς που επιδιώκει ο νομοθέτης;
3. Λαμβανομένης υπόψη της θεσπίσεως του άρθρου 1 του [νόμου 266/2005] και της εφαρμογής του σε εκκρεμείς ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων δίκες, υπήρξε προσβολή του δικαιώματος στην ιδιοκτησία, κατά την έννοια του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου υπ' αριθ. 1 [της ΕΣΔΑ];»

108. Κατά πάγια νομολογία, η αρχή της αποτελεσματικής ένδικης προστασίας συνιστά γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης που απορρέει από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών και έχει κατοχυρωθεί με τα άρθρα 6 και 13 της ΕΣΔΑ [55]. Η αρχή αυτή επιβεβαιώθηκε με το άρθρο 47 του Χάρτη, ο οποίος, μετά την έναρξη ισχύος της Συνθήκης της Λισσαβώνας, «έχει το ίδιο νομικό κύρος με τις Συνθήκες» [56]. Κατά το μέτρο που ο Χάρτης κατέχει πλέον κεντρική θέση στο σύστημα της προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων εντός της Ένωσης, αποτελεί, κατά την άποψή μου τον βασικό κανόνα βάσει του οποίου το Δικαστήριο κρίνει αν μια πράξη της Ένωσης ή μια διάταξη της εθνικής νομοθεσίας είναι συμβατή με τα προστατευόμενα από τον Χάρτη θεμελιώδη δικαιώματα [57].

109. Προτού δοθούν στο αιτούν δικαστήριο ερμηνευτικά στοιχεία χρήσιμα για την εκτίμηση του συμβατού του άρθρου 1, παράγραφος 218, του νόμου 266/2005 με το άρθρο 47 του Χάρτη, πρέπει να εξεταστεί αν το Δικαστήριο έχει τέτοια αρμοδιότητα.

55 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 22ας Δεκεμβρίου 2010, C-279/09, DEB Deutsche Energiehandels-und Beratungsgesellschaft (Συλλογή 2010, σ. I-3849, σκέψη 29 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

56 — Βλ. άρθρο 6, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, ΣΕΕ.

57 — Βλ., συναφώς, σχετικά με την εκτίμηση του κύρους πράξεως της Ένωσης, απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 2010, C-92/09 και C-93/09, Volker und Markus Schecke και Eifert (Συλλογή 2010, σ. I-11063, σκέψεις 45 και 46).

1. Επί της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου να δώσει απάντηση στο τέταρτο ερώτημα

110. Ανάλογα με την περίπτωση που τίθεται υπό την κρίση του [58], το Δικαστήριο υποχρεώνει τα κράτη μέλη να σέβονται τα θεμελιώδη δικαιώματα που προστατεύονται από την κοινοτική έννομη τάξη, αφενός, όταν τα κράτη μέλη εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης και, αφετέρου, όταν εθνική κανονιστική ρύθμιση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης.

111. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, οι επιταγές που απορρέουν από τη διασφάλιση των γενικών αρχών που αναγνωρίζονται στην κοινοτική έννομη τάξη, περιλαμβανομένων των δικαιωμάτων του ανθρώπου, δεσμεύουν επίσης τα κράτη μέλη, όταν εφαρμόζουν κοινοτικές ρυθμίσεις, και τα κράτη οφείλουν συνεπώς, κατά το μέτρο του δυνατού, να εφαρμόζουν τις ρυθμίσεις αυτές κατά τρόπο που να μην αντιβαίνει στις προαναφερθείσες επιταγές [59].

58 — Ανάλογα με το αν το κράτος μέλος ενεργεί ως «εντολοδόχος της Ένωσης», θεσπίζοντας τις διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας που επιτάσσει μια κοινοτική ρύθμιση, θεσπίζει εθνική κανονιστική ρύθμιση που εισάγει παρέκκλιση από θεμελιώδη ελευθερία αναγνωρισμένη από τη Συνθήκη ή, ευρύτερα, επιδιώκει την επίτευξη του σκοπού κοινοτικής ρυθμίσεως διά της θεσπίσεως των εθνικών κανονιστικών διατάξεως που κρίνει απαραίτητες προς τούτου. Ως παράδειγμα για κάθε μία από τις τρεις αυτές περιπτώσεις, βλ. αντιστοίχως, μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 13ης Ιουλίου 1989, 5/88, Wachauf (Συλλογή 1989, σ. 2609), της 18ης Ιουνίου 1991, C-260/89, ERT (Συλλογή 1991, σ. I-2925), καθώς και της 10ης Ιουλίου 2003, C-20/00 και C-64/00, Booker Aquaculture και Hydro Seafood (Συλλογή 2003, σ. I-7411).

59 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 27ης Ιουνίου 2006, C-540/03, Κοινοβούλιο κατά Συμβουλίου (Συλλογή 2006, σ. I-5769, σκέψη 105 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

112. Αποτελεί, εξάλλου, πάγια νομολογία ότι, οσάκις εθνική κανονιστική ρύθμιση υπεισέρχεται στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου, το Δικαστήριο, επιλαμβανόμενο προδικαστικώς, οφείλει να παρέχει όλα τα αναγκαία ερμηνευτικά στοιχεία για την εκτίμηση, εκ μέρους του εθνικού δικαστηρίου, της συμφωνίας της κανονιστικής αυτής ρυθμίσεως με τα θεμελιώδη δικαιώματα των οποίων τον σεβασμό διασφαλίζει, όπως αυτά απορρέουν ειδικότερα από την ΕΣΔΑ [60]. Αντιθέτως, το Δικαστήριο δεν έχει τέτοια αρμοδιότητα όταν πρόκειται για κανονιστική ρύθμιση που δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου και όταν το αντικείμενο της διαφοράς δεν έχει καμία συνάφεια με το κοινοτικό δίκαιο [61].

113. Δεδομένης της απαντήσεως που προτείνω να δώσει το Δικαστήριο στο πρώτο ερώτημα, δηλαδή ότι η επίμαχη στην κύρια δίκη μεταβίβαση συνιστά μεταβίβαση επιχειρήσεως κατά την έννοια της οδηγίας 77/187 και, συνεπώς, πρέπει να πραγματοποιηθεί σύμφωνα με τους κανόνες της οδηγίας αυτής (όπως αυτοί έχουν μεταφερθεί στο εσωτερικό δίκαιο με το άρθρο 2112 του ιταλικού Αστικού Κώδικα και το άρθρο 34 του νομοθετικού διατάγματος 29/93), η υπό κρίση υπόθεση διαφέρει προδήλως από υποθέσεις επί των οποίων το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι είναι αναρμόδιο να ερμηνεύσει τις γενικές αρχές και τα θεμελιώδη δικαιώματα, με το σκεπτικό ότι η διαφορά δεν παρουσιάζει επαρκή συνάφεια με το δίκαιο της Ένωσης [62].

114. Συγκεκριμένα, ο νόμος 124/99, όπως ερμηνεύθηκε το 2005 από τον Ιταλό νομοθέτη, σκοπεί τον καθορισμό της διαδικασίας μετατάξεως του ΔΤΒ προσωπικού από τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης στο Δημόσιο, δηλαδή τον τρόπο υπολογισμού των αποδοχών του προσωπικού αυτού κατόπιν της μετατάξεως. Καθώς η μετάταξη αυτή εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 77/187, η εν λόγω νομοθεσία παρουσιάζει επαρκή συνάφεια με το δίκαιο της Ένωσης. Δεδομένου ότι η επίδικη εθνική νομοθεσία εμπίπτει αναμφισβήτητα στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, το Δικαστήριο είναι αρμόδιο να παράσχει στο εθνικό δικαστήριο τα στοιχεία που είναι απαραίτητα για να εκτιμηθεί αν η νομοθεσία αυτή είναι συμβατή με την αρχή της αποτελεσματικής ένδικης προστασίας [63].

115. Το συμπέρασμα αυτό είναι, κατ' εμέ, επιβεβλημένο όσον αφορά το άρθρο 47 του Χάρτη.

60 — Βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 10ης Απριλίου 2003, C-276/01, Steffensen (Συλλογή 2003, σ. I-3735, σκέψη 70 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

61 — Βλ., μεταξύ άλλων, διάταξη της 27ης Νοεμβρίου 2009, C-333/09, Noël (σκέψη 11 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

62 — Βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 13ης Ιουνίου 1996, C-144/95, Maurin (Συλλογή 1996, σ. I-2909), και της 18ης Δεκεμβρίου 1997, C-309/96, Annibaldi (Συλλογή 1997, σ. I-7493), καθώς και διατάξεις της 6ης Οκτωβρίου 2005, C-328/04, Vajnai (Συλλογή 2005, σ. I-8577), της 25ης Ιανουαρίου 2007, C-302/06, Kovaľský, και της 12ης Νοεμβρίου 2010, C-339/10, Asparuhov Estov κ.λπ. (Συλλογή 2010, σ. I-11465).

63 — Βεβαίως, η ύπαρξη επαρκούς συνάφειας με το δίκαιο της Ένωσης πρέπει να προκύπτει προδήλως από την απόφαση περί παραπομπής. Αν τούτο δεν συμβαίνει, το Δικαστήριο κρίνει εαυτόν προδήλως αναρμόδιο, όπως έπραξε σε υπόθεση ανάλογη με την υπό εξέταση, με τη διάταξη της 3ης Οκτωβρίου 2008, C-287/08, Savia κ.λπ.

116. Γνωρίζουμε ότι, για τον καθορισμό του πεδίου εφαρμογής του Χάρτη, οι συντάκτες του ακολούθησαν τη διατύπωση της προπαρατεθείσας αποφάσεως Wachauf[64]. Έτσι, το άρθρο 51, παράγραφος 1, του Χάρτη προβλέπει ότι οι διατάξεις του απευθύνονται στα κράτη μέλη «μόνον όταν [αυτά] εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης».

117. Λαμβανομένης υπόψη της φράσεως αυτής, το ζήτημα αν το πεδίο εφαρμογής του Χάρτη, όπως αυτό καθορίζεται με το άρθρο 51, παράγραφος 1, αυτού, συμπίπτει με αυτό των γενικών αρχών του δικαίου της Ένωσης εξακολουθεί να είναι αμφισβητούμενο και δεν έχει βρει ακόμη οριστική απάντηση στη νομολογία του Δικαστηρίου[65]. Ενώ οι υποστηρικτές του στενού ορισμού της έννοιας της εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης υποστηρίζουν ότι η έννοια αυτή καλύπτει μόνον την περίπτωση κατά την οποία το κράτος μέλος ενεργεί ως εντολοδόχος της Ένωσης, οι υποστηρικτές του ευρέος ορισμού φρονούν ότι η εν λόγω έννοια καλύπτει γενικότερα την περίπτωση κατά την οποία η εθνική κανονιστική ρύθμιση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης.

118. Φρονώ ότι η διατύπωση που χρησιμοποίησαν οι συντάκτες του Χάρτη δεν σημαίνει ότι αυτοί θέλησαν να περιορίσουν το πεδίο εφαρμογής αυτού σε σχέση με τον νομολογιακό ορισμό του πεδίου εφαρμογής των γενικών αρχών του δικαίου της Ένωσης. Τούτο επιβεβαιώνεται από τις σχετικές με το άρθρο 51, παράγραφος 1, του Χάρτη, επεξηγήσεις, οι οποίες, κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1, τελευταίο εδάφιο, ΣΕΕ και το άρθρο 52, παράγραφος 7, του Χάρτη, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά την ερμηνεία του.

119. Σημειωτέον, συναφώς, ότι, όπως προκύπτει από τις επεξηγήσεις αυτές, όσον αφορά τα κράτη μέλη, «από τη νομολογία του Δικαστηρίου απορρέει πέραν πάσης αμφιβολίας ότι η υποχρέωση σεβασμού των θεμελιωδών δικαιωμάτων που καθορίζονται στο πλαίσιο της Ένωσης επιβάλλεται στα κράτη μέλη μόνον όταν ενεργούν εντός του πεδίου εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης». Εξάλλου, οι επεξηγήσεις αυτές στηρίζονται στη νομολογία τη σχετική με τις διάφορες περιπτώσεις συνάφειας εθνικής κανονιστικής ρυθμίσεως με το δίκαιο της Ένωσης, τις οποίες ανέφερα προηγουμένως. Από τα δύο αυτά στοιχεία συνάγεται κατ' εμέ ότι το Δικαστήριο ερμηνεύει το άρθρο 51, παράγραφος 1, του Χάρτη κατά τρόπο ευρύ, χωρίς να αλλοιώνει την

64 — Σκέψη 19 της αποφάσεως.

65 — Επ' αυτού, βλ. κυρίως Lenaerts, K., και Gutiérrez-Fons, J. A., «The constitutional allocation of powers and general principles of EU law», *Common Market Law Review*, 2010, αριθ. 47, σ. 1629, ιδίως σ. 1657 έως 1660· Τριδήμας, T., «The General Principles of EU Law», 2η έκδοση, Oxford University Press, 2006, σ. 363, Egger, A., «EU-Fundamental Rights in the National Legal Order: The Obligations of Member States Revisited», *Yearbook of European Law*, vol. 25, 2006, σ. 515, ιδίως σ. 547 έως 550, και Jacqué, J. P., «La Charte des droits fondamentaux de l'Union européenne: aspects juridiques généraux», *REDP*, vol. 14, αριθ. 1, 2002, σ. 107, ιδίως σ. 111.

πρόθεση των συντακτών του Χάρτη [66]. Μπορεί έτσι να γίνει δεκτό ότι το άρθρο αυτό, σε συνδυασμό με τις σχετικές επεξηγήσεις, έχει την έννοια ότι οι διατάξεις του Χάρτη απευθύνονται στα κράτη μέλη εφόσον αυτά ενεργούν εντός του πεδίου εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης. Εξάλλου, όσον αφορά ειδικά τις οδηγίες, η έννοια της εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης δεν πρέπει να περιοριστεί μόνο στα μέτρα μεταφοράς τους στο εσωτερικό δίκαιο. Πρέπει, κατά την άποψή μου, να γίνει δεκτό ότι η έννοια αυτή καλύπτει και τις περιπτώσεις μεταγενέστερης και εξειδικευμένης εφαρμογής των κανόνων μιας οδηγίας [67], καθώς και, εν γένει, όλες τις περιπτώσεις κατά τις οποίες μια εθνική κανονιστική ρύθμιση «αφορά» ή «επηρεάζει» τομέα διεπόμενο από οδηγία της οποίας η προθεσμία μεταφοράς στην εσωτερική νομοθεσία έχει παρέλθει [68].

120. Πέραν του ότι οι συντάκτες του Χάρτη δεν επιθυμούσαν, κατά την άποψή μου, τον περιορισμό του πεδίου εφαρμογής του Χάρτη, σε σχέση με το πεδίο εφαρμογής των θεμελιωδών δικαιωμάτων που αναγνωρίζονται ως γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης, η περιοριστική ερμηνεία του άρθρου 51, παράγραφος 1, αυτού δεν είναι επιθυμητή. Θα συνεπαγόταν τη δημιουργία δύο διαφορετικών συστημάτων προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων εντός της Ένωσης, ανάλογα με το αν αυτά απορρέουν από τον Χάρτη ή από τις γενικές αρχές του δικαίου. Θα αποδυναμωνόταν έτσι η προστασία των δικαιωμάτων αυτών, πράγμα που θα ερχόταν σε αντίθεση με το γράμμα του άρθρου 53 του Χάρτη, το οποίο προβλέπει, μεταξύ άλλων, ότι «[καμία] διάταξη του [...] Χάρτη δεν πρέπει να ερμηνεύεται ως περιορίζουσα ή θίγουσα τα δικαιώματα του ανθρώπου και τις θεμελιώδεις ελευθερίες που αναγνωρίζονται στα αντίστοιχα πεδία εφαρμογής από το δίκαιο της Ένωσης».

121. Δεδομένης, συνεπώς, της αρμοδιότητας του Δικαστηρίου να απαντήσει στο τέταρτο ερώτημα, πρέπει τώρα να δοθούν στο αιτούν δικαστήριο στοιχεία απαραίτητα για την εκτίμηση της συμβατότητας του άρθρου 1, παράγραφος 218, του νόμου 266/2005 με το άρθρο 47 του Χάρτη.

66 — Βλ. Rosas, A. και Kaila, H., «L'application de la Charte des droits fondamentaux de l'Union européenne par la Cour de justice — un premier bilan», *Il Diritto dell'Unione Europea* 1/2011. Οι εν λόγω συγγραφείς, στηριζόμενοι στις επεξηγήσεις του Χάρτη και τονίζοντας ότι πρόκειται για θεωρητική συζήτηση, θεωρούν ότι η φράση «όταν εφαρμόζουν το δίκαιο της Ένωσης» στο άρθρο 51, παράγραφος 1, του Χάρτη, «πρέπει να ερμηνεύεται ευρέως». Κατ' αυτούς, «το σημαντικό, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, είναι η ύπαρξη συνάφειας με το δίκαιο αυτό». Επισημαίνω ακόμη ότι, με την προπαρατεθείσα διάταξη Asparuhov Estov κ.λπ., το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι δεν θεμελιώνεται η αρμοδιότητά του να προβεί σε ερμηνεία του Χάρτη, διότι η απόφαση περί παραπομπής δεν περιέχει κανένα στοιχείο από το οποίο να μπορεί να συναχθεί ότι η επίμαχη στη συγκεκριμένη υπόθεση απόφαση «συνιστά μέτρο εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης ούτε παρουσιάζει άλλα στοιχεία συνάφειας με το δίκαιο αυτό» (σκέψη 14). Η αναφορά αυτή σε «άλλα στοιχεία συνάφειας» με το δίκαιο της Ένωσης εμφαίνει ότι το Δικαστήριο ερμηνεύει ευρέως την αρμοδιότητά του όσον αφορά την ερμηνεία του Χάρτη.

67 — Απόφαση της 23ης Νοεμβρίου 2010, C-145/09, Τσακουρίδης (Συλλογή 2010, σ. I-11979, σκέψεις 50 έως 52).

68 — Απόφαση της 19ης Ιανουαρίου 2010, C-555/07, Kücükdeveci (Συλλογή 2010, σ. I-365, σκέψεις 22 έως 26).

2. Επί της ερμηνείας του άρθρου 47 του Χάρτη

122. Όπως επιβεβαιώνεται από το άρθρο 47 του Χάρτη, το θεμελιώδες δικαίωμα σε αποτελεσματική ένδικη προστασία περιλαμβάνει το δικαίωμα ασκήσεως πραγματικής προσφυγής, το οποίο εξασφαλίζει τη δίκαιη εκδίκαση της υποθέσεως εκάστου προσώπου. Κατά το μέτρο που το άρθρο 1, παράγραφος 218, του νόμου 266/2005 επηρεάζει, υπέρ του Ιταλικού Δημοσίου, δίκη στην οποία διάδικος είναι η I. Scattolon, υπάρχει ενδεχόμενο προσβολής του δικαιώματος ασκήσεως πραγματικής προσφυγής.

123. Πρέπει, πάντως, να διευκρινιστεί ότι το άρθρο 52, παράγραφος 1, του Χάρτη επιτρέπει περιορισμούς στην άσκηση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που κατοχυρώνονται με αυτόν, υπό την προϋπόθεση ότι οι περιορισμοί αυτοί προβλέπονται από τον νόμο, σέβονται το βασικό περιεχόμενο των εν λόγω δικαιωμάτων και ελευθεριών και ότι, τηρουμένης της αρχής της αναλογικότητας, είναι αναγκαίοι και ανταποκρίνονται πραγματικά σε σκοπούς δημοσίου συμφέροντος που αναγνωρίζει η Ένωση ή στην ανάγκη προστασίας δικαιωμάτων και ελευθεριών τρίτων.

124. Εξάλλου, στο άρθρο 52, παράγραφος 3, του Χάρτη διευκρινίζεται ότι, στον βαθμό που ο Χάρτης περιλαμβάνει δικαιώματα που αντιστοιχούν σε δικαιώματα τα οποία διασφαλίζονται με την ΕΣΔΑ, η έννοια και η εμβέλειά τους είναι ίδιες με εκείνες που τους αποδίδει η εν λόγω Σύμβαση [69]. Σύμφωνα με την επεξήγηση της εν λόγω διατάξεως, η έννοια και η εμβέλεια των διασφαλιζόμενων δικαιωμάτων προσδιορίζονται με βάση όχι μόνον το κείμενο της ΕΣΔΑ, αλλά και τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

125. Επομένως, για να παρασχεθούν στο αιτούν δικαστήριο τα απαραίτητα στοιχεία για την εκτίμηση της συμβατότητας του άρθρου 1, παράγραφος 218, του νόμου 266/2005 με το άρθρο 47 του Χάρτη, θα ακολουθήσω την ανάλυση που έχει αναπτύξει το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σε παρόμοιες υποθέσεις με αντικείμενο παράβαση του άρθρου 6, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ, λόγω των συνεπειών νόμου αναδρομικής ισχύος σε εκκρεμείς δίκες.

126. Θα εξετάσω, αρχικώς, αν υφίσταται παρέμβαση της νομοθετικής εξουσίας στην απονομή της δικαιοσύνης. Αν τούτο συμβαίνει, πρέπει, εν συνεχεία, να εξεταστεί αν η παρέμβαση αυτή δικαιολογείται από επιτακτικό λόγο δημοσίου συμφέροντος.

69 — Η διάταξη αυτή, πάντως, δεν εμποδίζει το δίκαιο της Ένωσης να παρέχει ευρύτερη προστασία (βλ. άρθρο 52, παράγραφος 3, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη).

α) Επί του αν υφίσταται παρέμβαση της νομοθετικής εξουσίας στην απονομή της δικαιοσύνης.

127. Όπως διευκρίνισε το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου με την απόφαση της 28ης Οκτωβρίου 1999, Zielinski και Pradal & Gonzalez κ.λπ. κατά Γαλλίας [70], «μολονότι, κατ' αρχήν, δεν απαγορεύεται η νομοθετική εξουσία να ρυθμίζει, στο πλαίσιο αστικών υποθέσεων, διά της θεσπίσεως νέων διατάξεων αναδρομικής ισχύος, την άσκηση δικαιωμάτων που απορρέουν από ισχύοντες νόμους, εντούτοις η αρχή της υπεροχής του δικαίου και η έννοια της δίκαιης δίκης, όπως κατοχυρώνονται με το άρθρο 6 [της ΕΣΔΑ] απαγορεύουν την παρέμβαση της νομοθετικής εξουσίας στην απονομή της δικαιοσύνης προς επηρεασμό της δικαστικής επιλύσεως της διαφοράς, εκτός αν συντρέχουν επιτακτικοί λόγοι δημοσίου συμφέροντος» [71].

128. Από την απόφαση αυτή προκύπτει ότι, όσον αφορά το συμβατό νόμου αναδρομικής ισχύος με το άρθρο 6, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ, εξετάζεται πρώτον αν επηρεάζονται διαφορές εκκρεμείς ενώπιον δικαστηρίου.

129. Με την απόφαση της 25ης Νοεμβρίου 2010, Lilly France κατά Γαλλίας, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου υπενθυμίζει ότι οι διαπιστώσεις του περιορίζονται στο αν ο νόμος κωλύει την εκδίκαση συγκεκριμένης διαφοράς από δικαστήριο [72].

Με την προπαρατεθείσα απόφαση Zielinski και Pradal & Gonzalez κ.λπ. κατά Γαλλίας, το εν λόγω δικαστήριο επισήμανε ότι ο επίμαχος στη συγκεκριμένη υπόθεση νόμος καθορίζει αυθεντικά και αναδρομικά τα όρια της διαφοράς που τίθεται στην κρίση των δικαστηρίων [73]. Παρακάμπτεται, συνεπώς, η αρμοδιότητα του δικαστηρίου που καλείται να αποφανθεί επί της διαφοράς και επικρατεί η ερμηνεία του εθνικού νομοθέτη. Μολονότι ο νομοθέτης απέκλεισε την αναδρομική εφαρμογή του νόμου επί αποφάσεων που έχουν καταστεί αμετάκλητες, εντούτοις συντρέχει παρέμβαση της νομοθετικής εξουσίας στην απονομή της δικαιοσύνης, διότι το δικαστήριο δεσμεύεται από το γράμμα του νόμου.

130. Στο πλαίσιο της υποθέσεως της κύριας δίκης, το άρθρο 1, παράγραφος 218, του νόμου 266/2005 ερμηνεύει το άρθρο 8, παράγραφος 2, του νόμου 124/99, με αναδρομική ισχύ «υπό την επιφύλαξη της εκτελέσεως των αποφάσεων που έχουν εκδοθεί κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου».

131. Πληρούται, συνεπώς, η προϋπόθεση της διαπιστώσεως παρεμβάσεως της νομοθετικής εξουσίας στην απονομή της δικαιοσύνης. Διαπιστώνεται, συγκεκριμένα, ότι η νέα ερμηνεία του νόμου έχει άμεσες συνέπειες στη δίκη μεταξύ I. Scattolon και Δημοσίου, σε βάρος της πρώτης, καθώς ο ερμηνευτικός νόμος αποκλείει την ευνοϊκή για το μεταταχθέν προσωπικό ερμηνεία την οποία δέχονταν το

70 — *Recueil des arrêts et décisions* 1999-VII.

71 — § 57.

72 — § 49.

73 — § 58.

Corte suprema di cassazione και τα περισσότερα δικαστήρια. Δεν ασκεί συναφώς επιρροή το αν το άρθρο 1, παράγραφος 218, του νόμου 266/2005 χαρακτηριστεί ως κανόνας αυθεντικής ερμηνείας ή ως κανόνας με νέο περιεχόμενο.

132. Πρέπει τώρα να εξεταστεί αν η παρέμβαση αυτή δικαιολογείται από επιτακτικό λόγο δημοσίου συμφέροντος.

β) Επί της συνδρομής επιτακτικού λόγου δημοσίου συμφέροντος που δικαιολογεί την παρέμβαση

133. Εν γένει, η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου δεν δέχεται ότι ένας οικονομικής φύσεως λόγος αρκεί για να δικαιολογήσει παρέμβαση της νομοθετικής εξουσίας στην απονομή της δικαιοσύνης [74]. Ωστόσο, με την απόφαση της 23ης Οκτωβρίου 1997, National & Provincial Building Society, Leeds Permanent Building Society και Yorkshire Building Society κατά Ηνωμένου Βασιλείου [75], το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έκρινε ότι η μέριμνα του Δημοσίου να μη μειωθούν τα φορολογικά έσοδα συνιστά λόγο δημοσίου συμφέροντος [76]. Αξίζει να επισημανθεί ότι, στη συγκεκριμένη υπόθεση, σκοπός του νόμου αναδρομικής ισχύος ήταν η αποκατάσταση της αρχικής βουλήσεως του νομοθέτη και η διόρθωση τεχνικών σφαλμάτων στο κείμενο της ρυθμίσεως [77]. Εξάλλου, η απόφαση της 27ης Μαΐου 2004, OGIS-Institut Stanislas, OGEC St. Pie X και Blanche de Castille κ.λπ. κατά Γαλλίας, αφορούσε το ζήτημα της πληρώσεως νομοθετικού κενού [78].

134. Από τη νομολογία αυτή προκύπτει ότι το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου δέχεται ως λόγο δημοσίου συμφέροντος τη βελτίωση της νομοθεσίας (περιλαμβανομένης, μεταξύ άλλων, της διορθώσεως τεχνικού σφάλματος και της πληρώσεως νομοθετικού κενού) ή την προώθηση έργου ωφέλιμου για την πλειονότητα [79]. Δεν μπορεί να γίνει δεκτός λόγος οικονομικής αποκλειστικά φύσεως, εκτός αν, παράλληλα, εξυπηρετείται και άλλος σκοπός δημοσίου συμφέροντος.

135. Στην υπόθεση της κύριας δίκης, η Ιταλική Κυβέρνηση δικαιολογεί τη διά του νόμου 266/2005 παρέμβαση του νομοθέτη, προβάλλοντας ότι η διατύπωση του άρθρου 8, παράγραφος 2, του νόμου 124/99 ήταν ασαφής, με συνέπεια να ανακύψουν πολλές ένδικες διαφορές. Ο δικαιολογητικός αυτός λόγος είναι

74 — Βλ., μεταξύ άλλων, ΕΔΔΑ, αποφάσεις Lecarpentier κ.λπ. κατά Γαλλίας, της 14ης Φεβρουαρίου 2006 (§ 47), καθώς και Cabourdin κατά Γαλλίας, της 11ης Απριλίου 2006 (§ 37).

75 — *Recueil des arrêts et décisions*, 1997-VII.

76 — §§ 80 έως 83.

77 — § 81.

78 — § 71.

79 — Βλ. Sudre, F., κ.λπ., *Les grands arrêts de la Cour européenne des droits de l'homme*, 5η έκδοση, PUF, Παρίσι, 2009, σ. 307.

συναφής με τον σχετικό με τη βελτίωση της νομοθεσίας, διά της αποσαφηνίσεως.

136. Όσον αφορά, αντιθέτως, το επιχείρημα ότι έπρεπε να παύσουν οι αποκλίσεις στη νομολογία, εκτός του ότι η ύπαρξη αποκλίσεων είναι προς απόδειξη, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου είναι επιφυλακτικό όσον αφορά την επίκληση τέτοιων λόγων. Συγκεκριμένα, με την προπαρατεθείσα απόφαση Zielinski και Pradal & Gonzalez κ.λπ. κατά Γαλλίας, το εν λόγω δικαστήριο έκρινε ότι οι αποκλίσεις της νομολογίας είναι εγγενείς σε κάθε σύστημα δικαίου. Επομένως, κατά το εν λόγω δικαστήριο, το επιχείρημα αυτό από μόνο του δεν είναι επαρκές.

137. Αν αποδειχθεί ότι ο Ιταλός νομοθέτης θέλησε, το 1999, οι συγκεκριμένοι κανόνες περί ενσωματώσεως του μεταταχθέντος προσωπικού, ιδίως όσον αφορά τις αποδοχές μετά τη μετάταξη, να καθοριστούν από τους κοινωνικούς εταίρους, καθώς και με κανονιστικές πράξεις, θα μπορούσε να γίνει δεκτό ότι η μεταγενέστερη παρέμβαση του εν λόγω νομοθέτη αποσκοπεί στη μεταστροφή της νομολογίας, η οποία δεν αντιστοιχεί στην αρχική βούλησή του ούτε στους κανόνες εφαρμογής οι οποίοι καθορίστηκαν από τους κοινωνικούς εταίρους και, κατόπιν, επικυρώθηκαν με κανονιστικές πράξεις. Επισημαίνω, συναφώς, ότι οι διευκρινίσεις στις οποίες προέβη ο νομοθέτης το 2005 επιβεβαιώνουν την ερμηνεία που δέχθηκαν οι κοινωνικοί εταίροι βάσει του νόμου 124/99, κατά τον καθορισμό των κριτηρίων ενσωματώσεως του μεταταχθέντος προσωπικού, σύμφωνα με τις επιταγές της υπουργικής αποφάσεως της 23ης Ιουλίου 1999. Μπορεί, συνεπώς, να γίνει δεκτό, όπως δέχθηκε το Corte suprema di cassazione με την απόφαση της 16ης Ιανουαρίου 2008 [80], ότι οι διευκρινίσεις στις οποίες προέβη ο Ιταλός νομοθέτης το 2005, σχετικά με τη βάση υπολογισμού των ετήσιων αποδοχών του μεταταχθέντος προσωπικού, αντιστοιχούν σε έναν από τους πιθανούς τρόπους αναγνωρίσεως, από οικονομικής και νομικής απόψεως, της προϋπηρεσίας. Συγκεκριμένα, ο Ιταλός νομοθέτης επέλεξε τη μερική αναγνώριση της προϋπηρεσίας, ορίζοντας ως βάση για την κατάταξη του μεταταχθέντος προσωπικού τις αποδοχές που λάμβανε την 31η Δεκεμβρίου 1999.

138. Η Ιταλική Κυβέρνηση δικαιολογεί την επιλογή αυτή προβάλλοντας την ανάγκη εξασφαλίσεως της δημοσιονομικής ουδετερότητας της διαδικασίας της μετατάξεως.

139. Θεωρώ θεμιτή την απόφαση του Ιταλικού Δημοσίου να συγκεντρώσει σε ένα σώμα το ΔΤΒ προσωπικό που παρέχει την ίδια εργασία, αλλά υπόκειται σε διαφορετικά καθεστώτα και, ειδικότερα, να θεσπίσει ομοιόμορφους όρους αμοιβής του προσωπικού αυτού, και, παράλληλα, να επιδιώξει τη δημοσιονομική ουδετερότητα της συγκεκριμένης

80 — Απόφαση 677 του τμήματος εργατικών διαφορών.

αποφάσεως, δηλαδή την εφαρμογή της αποφάσεως αυτής χωρίς πρόσθετες δαπάνες.

140. Πρέπει, όμως, η Ιταλική Κυβέρνηση να αποδείξει ότι ο επιτακτικός λόγος που συνίσταται στη δημοσιονομική ουδετερότητα αποτελούσε κεντρικό σκοπό της αρχικής μεταρρυθμίσεως και ότι η παρέμβαση του νομοθέτη το 2005 όντως κατέτεινε στη διαφύλαξη του σκοπού αυτού. Ειδικότερα, η Ιταλική Κυβέρνηση οφείλει να αποδείξει ότι ο μόνος αποτελεσματικός τρόπος εξασφαλίσεως της δημοσιονομικής ουδετερότητας της μεταρρυθμίσεως ήταν η ερμηνεία που συνεπάγεται τον μερικό μόνο συνυπολογισμό της προϋπηρεσίας.

141. Επισημαίνω ότι η Ιταλική Κυβέρνηση προέβαλε ενώπιον του Δικαστηρίου ότι η μεταρρύθμιση που εισήχθη το 1999 και στο πλαίσιο της οποίας προβλέπεται μερικός μόνο συνυπολογισμός της προϋπηρεσίας του μεταταχθέντος προσωπικού δεν έθιξε από οικονομικής απόψεως το εν λόγω προσωπικό. Φρονώ ότι, έναντι του ισχυρισμού αυτού, η I. Scattolon δεν απέδειξε, πέραν πάσης αμφιβολίας, ότι η οικονομική κατάσταση του μεταταχθέντος προσωπικού επιδεινώθηκε μετά τη μετάταξη [81]. Τα στοιχεία που διαθέτουμε δεν με πείθουν ότι η παρέμβαση του νομοθέτη το 2005 είχε άλλον σκοπό πέραν της εξασφαλίσεως της δημοσιονομικής ουδετερότητας της μεταρρυθμίσεως.

142. Απόκειται εν τέλει στο αιτούν δικαστήριο να διαπιστώσει, ιδίως βάσει αριθμητικών στοιχείων σχετικών με σύγκριση των δαπανών που συνεπάγονται οι δύο αντικρουόμενες ερμηνείες [82], αν η ερμηνεία στην οποία προέβη ο Ιταλός νομοθέτης το 2005 όντως ανταποκρίνεται στον θεμιτό σκοπό της δημοσιονομικής ουδετερότητας μιας διοικητικής μεταρρυθμίσεως, όπως είναι αυτή στην υπόθεση της κύριας δίκης, και δεν προσβάλλει κατά τρόπο δυσανάλογο το προστατευόμενο από το άρθρο 47 του Χάρτη δικαίωμα.

143. Από τα προεκτεθέντα στοιχεία καταλήγω στο συμπέρασμα ότι το άρθρο 47 του Χάρτη δεν απαγορεύει νομοθετική διάταξη όπως αυτή του άρθρου 1, παράγραφος 218, του νόμου 266/2005, εφόσον αποδειχθεί, ιδίως βάσει αριθμητικών στοιχείων, ότι η διάταξη αυτή θεσπίστηκε με σκοπό την εξασφάλιση της δημοσιονομικής ουδετερότητας της μετατάξεως του ΔΤΒ προσωπικού από τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης προς το Δημόσιο, πράγμα που απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να διαπιστώσει.

81 — Από την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 1ης Φεβρουαρίου 2011 ενώπιον του Δικαστηρίου προκύπτει ότι ο ισχυρισμός της I. Scattolon περί απώλειας μερικών εκατοντάδων ευρώ αφορά αποθετική μάλλον ζημία, σε σχέση με το κατά πόσο θα μπορούσε να αυξηθεί ο μισθός της αν είχε αναγνωριστεί το σύνολο της προϋπηρεσίας της. Εξάλλου, όσον αφορά τυχόν απώλεια των επιδομάτων που προβλέπει η CCNL του προσωπικού της τοπικής αυτοδιοίκησης, πέραν αυτών που εξακολουθούν να παρέχονται κατά το άρθρο 1, παράγραφος 218, του νόμου 266/2005, δεν προκύπτει ότι η CCNL των σχολείων προβλέπει τέτοια επιδόματα.

82 — Η αναγκαιότητα εξετάσεως τέτοιων αριθμητικών στοιχείων προκύπτει, μεταξύ άλλων, από την προπαρατεθείσα απόφαση Lilly France κατά Γαλλίας (§ 51).

IV — Πρόταση

144. Κατόπιν των προεκτεθέντων, προτείνω στο Δικαστήριο να δώσει στα ερωτήματα του Tribunale ordinario di Venezia τις εξής απαντήσεις:

«1) Η οδηγία 77/187/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 14ης Φεβρουαρίου 1977, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών, των σχετικών με τη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβιβάσεων επιχειρήσεων, εγκαταστάσεων ή τμημάτων εγκαταστάσεων, έχει εφαρμογή σε περίπτωση μετατάξεως προσωπικού, όπως αυτή στην υπόθεση της κύριας δίκης, δηλαδή σε περίπτωση μετατάξεως προσωπικού που ασκεί βοηθητικά καθήκοντα καθαρισμού, συντήρησης και φύλαξης δημοσίων σχολικών κτιρίων, από οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης (δήμους και επαρχίες) στο Δημόσιο.

2) Σε περίπτωση όπως αυτή της υποθέσεως της κύριας δίκης, όπου, αφενός, οι αποδοχές που προβλέπει η ισχύουσα για τον εκχωρητή συλλογική σύμβαση εργασίας δεν καθορίζονται κατά κύριο λόγο βάσει της προϋπηρεσίας στον εργοδότη αυτόν και, αφετέρου, η ισχύουσα για τον εκδοχέα συλλογική σύμβαση εργασίας αντικαθιστά την προηγούμενη, το άρθρο 3, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 77/187 δεν υποχρεώνει τον εκδοχέα να λαμβάνει υπόψη του, για τον καθορισμό των αποδοχών του μεταταχθέντος προσωπικού, τον χρόνο κατά τον οποίον το προσωπικό αυτό εργάστηκε για τον εκχωρητή, έστω και αν η ισχύουσα για τον εκδοχέα συλλογική σύμβαση προβλέπει ότι οι αποδοχές υπολογίζονται κατά κύριο λόγο με κριτήριο την προϋπηρεσία.

3) Το άρθρο 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν απαγορεύει νομοθετική διάταξη όπως αυτή του άρθρου 1, παράγραφος 218, του νόμου 266/2005, περί καταρτίσεως του ετήσιου και πολυετούς προϋπολογισμού του Κράτους (δημοσιονομικός νόμος του 2006) [legge

n. 266/05 — disposizioni per la formazione del bilancio annuale e pluriennale dello Stato (legge finanziaria 2006)], της 23ης Δεκεμβρίου 2005, εφόσον αποδειχθεί, ιδίως βάσει αριθμητικών στοιχείων, ότι η διάταξη αυτή θεσπίστηκε με σκοπό την εξασφάλιση της δημοσιονομικής ουδετερότητας της μετατάξεως του διοικητικού, τεχνικού και βοηθητικού (ΔΤΒ) προσωπικού από τους οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης προς το Δημόσιο, πράγμα που απόκειται στο αιτούν δικαστήριο να διαπιστώσει.»